52

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

A. CONAN DOYLE

DOUĂ AVENTURI ALE LUI Sherlock Holmes

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ și TEHNICĂ

ARTHUR CONAN DOYLE

DOUĂ AVENTURI ALE LUI SHERLOCK HOLMES

Colecţia "Povestiri Ştiinţifico-Fantastice"

52

AVENTURA BĂRBATULUI CU GURA STRÎMBÂ

Isa Whitney, fratele răposatului Elias Whitney, doctor în teologie, director al Colegiului Teologic St. Gheorghe, era opioman. Deprinsese acest viciu, dupa câte mi-au ajuns la urechi, dintr-un capriciu prostesc, încă de pe vremea când se afla la colegiu, din pricina că citise descrierea lui De Quincey a visurilor şi senzaţiilor sale de fumător de opium. Atunci îşi înmuiase tutunul cu laudanum, vrînd să încerce şi el aceleaşi senzaţii şi descoperise, ca şi atâţia alţii, că acest nărav e mai uşor de deprins decît de lăsat; ani în şir a continuat să fie robul acestui drog, lucru pe care rudele şi prietenii săi îl priveau cu un amestec de groază şi milă. Îl văd şi acum parcă, străveziu şi gălbejit la faţă, cu pleoapele atîrnînd şi pupilele micşorate de tot, ghemuit într-un fotoliu – o epavă, o fiinţă, nobilă ruinată.

Într-o seară, era prin iunie 1889. Se auzi clopoţelul sunînd, cam pe la ceasul când te toropeşte somnul şi căscînd ţi-arunci ochii la ceas. M-am îndreptat în scaun, iar nevastă-mea a lăsat să-i cadă lucrul de mînă în poală cu o mutră dezamăgită.

– Încă un pacient! spuse ea. O să trebuiască să pleci iar.

Am mormăit ceva, pentru că abia mă întorsesem acasă, după o zi istovitoare. Am auzit uşa deschizîndu-se, cîteva cuvinte schimbate în fugă şi apoi paşi grăbiţi pe linoleum. Uşa camerei în care ne aflam s-a deschis în lături lăsînd să intre o doamnă înfăşurată într-o mantie întunecată şi cu un văl negru care îi acoperea faţa

– Vă rog să mă iertaţi pentru că am îndrăznit să vin atât de tîrziu, începu ea. Apoi deodată, pierzîndu-şi cumpătul, se repezi înainte şi, aruncîndu-şi braţele de

gîtul nevesti-mi, hohoti de plîns pe umărul ei. Ah, vai! Cât sînt de amărîtă! se jelui ea. Am atîta nevoie de ajutor!

– Doamne, spuse nevastă-mea ridicîndu-i vălul, dar e Kate Whitney! Vai, cum m-ai speriat, Kate! Nu te-am recunoscut deloc când ai intrat.

– Nu ştiam ce să fac. Aşa că am venit drept la tine.

Aşa se întîmpla întotdeauna. Oamenii care aveau vreun necaz veneau la nevastă-mea ca puii la cloşcă.

– Foarte bine. Acum să-ţi dăm puţin vin cu apă, iar tu aşează-te aici şi spune-ne tot, de-a fir-a-păr. Sau preferi să-l trimit pe James la culcare?

– A, nu, nu. Am nevoie şi de sfatul şi de ajutorul doctorului. E vorba de Isa. N-a mai dat pe acasă de două zile Sînt din cale afară de speriată din pricina lui!

Nu era prima dată când ne vorbea de năravul soţului ei. Mie ca doctor, iar nevestei mele ca unei vechi prietene şi colege de şcoală. Am încercat s-o mingîiem şi să-i alinăm mîhnirea cu vorbele cele mai potrivite pe care le-am putut găsi. Ştia oare unde se afla barbatul ei? I-l puteam aduce înapoi? Se părea că da. Avea informaţii sigure că în ultima vreme, când îl cuprindea patima, se ducea la o tavernă din capătul răsăritean al City-ului, unde se fuma opium. Pînă acum orgiile lui nu ţinuseră niciodată mai mult de o zi, şi seara se întorcea întotdeauna acasă sleit de puteri şi tremurînd din tot trupul. De data aceasta, însă, accesul dura de 48 de ore, şi fără îndoială că zăcea printre scursurile societăţii sorbind otrava sau dormind sub influenta ei. Era sigură că putea fi găsit la "Lingoul de aur" din ulicioara Upper Swandamlane. Dar ce putea ea să facă? Cum ar fi putut ea, o femeie tînără şi sfioasă, să-şi croiască drum până într-o speluncă de felul acesteia, ca să-şi smulgă bărbatul din mijlocul ticăloşilor cu care se înhăitase?

Asta era situaţia şi bineînţeles că nu exista decât o

singură soluţie. M-a întrebat dacă n-aş putea s-o însoţesc până acolo, iar apoi, razgîndindu-se, a zis că la ce bun să mai vină cu mine? Eu eram medicul curant al lui Isa Whitney şi ca atare aveam oarecare influenţă asupra lui. Mă descurcam mai bine chiar dacă mă duceam singur! I–am dat atunci cuvîntul de onoare că o să i-l trimit acasă cu trăsura până în două ceasuri, dacă era într-adevăr de găsit la adresa pe care mi-o dăduse. Aşa că peste zece minute părăsisem deja fotoliul şi salonaşul meu confortabil, gonind cu birja spre partea de răsărit a oraşului Aveam o misiune ciudată, după câte mi se părea, deşi numai viitorul a putut să-mi arate cât de ciudată avea să fie cu adevărat.

Prima etapă a aventurii mele n-a prezentat însă mari neajunsuri. Upper Swandamlane e o stradelă prăpădită, ascunsă în dosul docurilor înalte înşiruite de-a lungul ţărmului de nord al Tamisei, la est de podul Londrei. Între un birt popular şi o cârciumă, am găsit taverna căutată. Ca să ajungi la ea, trebuia să coborî cîteva trepte, după care dădeai de o spărtură sumbră în zid, ce aducea mai mult cu gura unei peşteri. Poruncindu-i birjarului să aştepte, am coborît scările scobite de atîta umblet de oameni beţi şi, la lumina unui opaiţ ce pîlpîia deasupra uşii, am dibuit clanţa, apoi am intrat într-o încăpere lungă şi joasă, în care puteai tăia cu cuţitul fumul roşiatic de opium. De jur împrejur erau înşirate paturi de lemn ca pe un vas de emigranţi.

La lumina slabă din odaie abia puteai desluşi trupuri care zăceau în atitudini neînchipuit de ciudate, cu umerii încovoiaţi, cu genunchii strînşi la piept, cu capetele răsturnate pe spate şi cu bărbiile împungînd aerul; doar ici-colo câte un ochi searbăd şi stins se întorcea către noul venit. Cerculeţe roşii de lumină licăreau printre umbrele negre, aci mai viu, aci mai şters, după cum pîlpîia otrava arzîndă în găoacea lulelelor de metal. Cei

mai mulţi zăceau în tăcere; unii mormăiau ceva pentru sine, iar alţii vorbeau laolaltă cu un glas ciudat – înăbuşit şi monoton. Bîiguielile lor aveau izbucniri năvalnice, pentru ca apoi să se piardă deodată în tăcere, fiecare murmurîndu-şi gîndurile şi luînd prea puţin în seamă cuvintele celui de alături. La capătul celălalt al odăii, la gura une vetre mici cu jăratic de mangal, un bătrîn înalt şi uscăţiv stătea pe un scăunel cu trei picioare, cu bărbia rezemată în pumni, cu coatele pe genunchi, cu privirea pierdută în flăcările focului. La intrarea mea, un servitor malaez, cu faţa ca de ceară, se repezise să-mi aducă o pipa şi o doză de opium, poftindu-mă acum către un culcuş gol.

– Mulţumesc, n-am venit să stau, l-am lămurit eu. E pe-aici un prieten de-al meu. Domnul Isa Whitney, cu care aş vrea să vorbesc. Din dreapta mea se auzi o mişcare bruscă urmată de un icnit. Încercînd să străpung întunericul difuz, am desluşit privirea lui Whitney aţintită asupra mea. Era livid, istovit, zbîrlit şi murdar.

– Dumnezeule, e Watson! exclamă el.

Reacţia drogului îl adusese într-o stare de plîns, cu toţi nervii cuprinşi de un tremur spasmodic.

– Ascultă, Watson, cât e ceasul?

– Aproape unsprezece.

– Şi ce zi?

– Vineri, 19 iunie.

– Doamne, dumnezeule! Credeam că-i miercuri. Sigur că e miercuri. Ce-ţi veni să mă sperii? Se prăbuşi cu faţa în mîini începu să plîngă-n hohote pe tonuri înalte, neomeneşti.

– Ascultă, omule, ţi-am spus că-i vineri. Nevastă-ta te aşteaptă de doua zile. Ar trebui să-ţi fie ruşine.

– Păi chiar îmi e. Dar nu se poate, Watson, te-ai zăpăcit. Nu sînt aici decât de cîteva ceasuri. Am fumat doar trei pipe, poate patru sau, ştiu şi eu, poate mai

multe. Dar vin acasă cu tine. Nu vreau s-o sperii pe Kate, pe micuţa mea Kate. Dă-mi mîna! Ai o birjă?

– Da, mă aşteaptă.

– Atunci plec cu ea. Dar probabil că trebuie să plătesc mai întii. Vezi te rog cât datorez, Watson... Sînt cam dărîmat. Nu sînt în stare să fac nimic singur.

M-am strecurat printre cele două şiruri de culcuşuri ţinîndu-mi respiraţia ca să nu trag în piept fumul urîcios al drogului care îndobitoceşte oamenii şi l-am căutat pe patron. Trecînd pe lângă bătrînul uscăţiv din faţa vetrei cu mangal, am simţit deodată că mă trage cineva de cămaşă şi o voce joasă mi-a şoptit în ureche: „Treci pe lângă mine şi apoi întoarce-te şi priveşte-mă”. Am auzit aceste vorbe foarte desluşit. M-am uitat în jos. Nu putea să le fi rostit decât bătrînul de lângă mine şi totuşi el era la fel de ţeapăn ca şi până atunci, cufundat în gînduri. Din cale-afară de slab, zbîrcit tot, gîrbovit sub povara anilor. Pipa de opium îi atîrna între genunchi, de parcă i-ar fi scăpat dintre degete din cauza istovelii şi plictisului. Am făcut cîţiva paşi şi m-am întors să mă uit. Cu greu mi-am putut înăbuşi un strigăt de uimire. Se întorsese astfel încît nu-l puteam vedea decât eu. Trupul i se împlinise, zbîrciturile dispăruseră ca prin farmec, ochii trişti îşi recăpătaseră flacăra arzătoare şi acolo lângă foc stătea rîzînd de surprinderea mea – Sherlock Holmes în persoană. Mi-a făcut un semn discret să mă apropii şi îndată, când s-a întors iarăşi pe jumătate către cei din tavernă, şi-a recăpătat poza senilă de bătrîn ramolit căruia îi atîrna buza de jos.

– Holmes, i-am şoptit eu, ce dumnezeu faci aici, în spelunca asta?

– Poţi să vorbeşti şi mai încet, mi-a răspuns el, că am urechi foarte bune. Dacă ai fi aşa de amabil să-i faci vînt idiotului ăla de prieten al tău, mi-ar face mare plăcere să stau puţin la taifas cu tine.

– Mă aşteaptă birja afară.

– Atunci fă te rog bine şi trimite-l acasă cu ea. Cred că poţi să ai încredere în el: pare prea frînt ca să mai facă vreun bucluc. Te-aş mai sfătui să trimiţi prin birjar un bileţel nevestei tale şi să-i spui că ţi-ai legat soarta de a mea. Apoi te rog să mă aştepţi afară, unde am să te găsesc în cinci minute.

Mi-era tare greu să-i refuz lui Sherlock Holmes vreo rugăminte, deoarece era întotdeauna deosebit de precis şi îţi vorbea cu un calm de stăpîn. Simţeam pe de altă parte că, odată Whitney urcat în birjă, misiunea mea era practic încheiată; cât despre rest, nu-mi puteam dori nimic mai bun decât să-l însoţesc pe prietenul meu într-una din acele aventuri cu totul neobişnuite, de care viaţa lui era plină. Peste cîteva minute, terminasem de scris biletul, plătisem nota lui Whitney şi-l condusesem la trăsură. O văzui îndepărtîndu-se prin beznă. Curînd, din taverna fumătorilor de opium ieşi o siluetă bătrînicioasă. Alăturîndu-mă ei, mă aflam împreună cu Sherlock Holmes. A mai mers vreo două străzi cu spatele încovoiat şi cu paşi nesiguri. Apoi, aruncînd repede o privire în jur, s-a îndreptat şi a izbucnit într-un hohot de rîs sănătos.

– Sper, Watson, că nu-ţi închipui că am adăugat patima opiului la injecţiile cu cocaină şi la celelalte mici slăbiciuni despre care ai avut bunătatea să-mi dai sfaturi medicale?

– Bineînţeles că am fost surprins să te găsesc acolo.

– Dar nu mai surprins decât am fost eu când am dat cu ochii de tine.

– Venisem să caut un prieten.

– Şi eu sa caut un duşman.

– Un duşman?

– Da, unul dintre duşmanii mei fireşti sau, cum să zic. Dintre victimele mele fireşti. În două vorbe, Watson, sînt în plină anchetă, un caz cu totul remarcabil, ale cărui iţe

speram să le găsesc în hoinărelile fără căpătîi ale acestor beţivani vicioşi... Dacă aş fi fost recunoscut în taverna aceasta deochiată, viaţa mea n-ar mai fi preţuit nici cât o ceapă degerată, pentru că m-am mai slujit de acest local pentru scopurile mele şi ticălosul de marinar indian, patronul, mi-a jurat răzbunare. În spatele clădirii, aproape de colţul docului Paul, se află o trapă, care ar putea spune multe poveşti sinistre despre lucrurile care au căzut prin ea în nopţi fără lună.

– Lucruri! Nu cumva vrei să spui trupuri omeneşti?

– Ba chiar aşa, Watson dragă. Am fi bogaţi dacă am avea câte o mie de lire pentru fiecare nenorocit care a fost lichidat în spelunca asta. E cea mai deochiată capcană pentru oameni de pe tot malul fluviului şi mă tem că Neville St. Clair a intrat în ea şi nu o va mai părăsi niciodată. Cam pe aici trebuie să fie trapa! Îşi puse degetele arătătoare între dinţi şi fluieră ascuţit. Din depărtare, un fluierat asemănător răspunse acestui semnal, după care se auzi curînd zgomot de roţi şi tropot de copite pe caldarim.

– Şi-acum, Watson, spuse Holmes în momentul în care din întuneric se ivea un docar cu roţile înalte şi cu felinare de o parte şi de alta, ca două fîşii de lumină galbenă, vii cu mine, nu?

– Dacă-ţi pot fi de vreun folos.

– A, un tovarăş de încredere e întotdeauna de folos. Şi cu atât mai mult un cronicar. Odaia mea de la *The Cedars* are două paturi.

– *The Cedars*?

– Da, aşa se cheamă vila domnului St. Clair. Locuiesc acolo în timpul cercetărilor.

– Dar unde-i asta?

– Aproape de Lee, în Kent. Ne aşteaptă o călătorie de şapte mile.

– Dar nu pricep nimic.

– Bineînţeles, curînd însă o să ştii totul. Hai saltă-te sus! E-n regulă, John, nu mai avem nevoie de dumneata. Uite o jumătate de coroană. Caută-mă mîine pe la unsprezece. Aşa, lasă-i frîul liber! La revedere! Plesni calul cu biciul şi o luarăm iute din loc prin şirul nesfîrşit de străduţe întunecate pe care nu vedeai ţipenie de om. Cu timpul se mai lărgiră şi traversarăm în goană un pod larg cu balustradă peste fluviul care-şi purta leneş apele întunecate. De partea cealaltă a podului, acelaşi labirint de străduţe. Liniştea o curmau doar din când în când paşii apăsaţi şi ritmici ai poliţistului sau cîntecele şi ţipetele vreunor cheflii întîrziaţi. Un văl de nori plutea alene pe cer şi ici-colo prin spărturile lor licărea câte o stea. Holmes mîna calul în tăcere cu capul plecat în piept. Eu însă stăteam alături de el arzînd de nerăbdare sa aflu despre ce fel de cercetări era vorba, de vreme ce-l puneau la aşa grea încercare fiindu-mi teamă totuşi să-i tulbur şirul gîndurilor. După ce am străbătut vreo cîteva mile şi am ajuns pe marginea brîului de vile periferice, s-a scuturat deodată, a dat din umeri şi şi-a aprins pipa, cu înfăţişarea omului mulţumit că acţionează cum nu se poate mai bine.

– Ai un mare dar al tăcerii Watson, mi-a zis el în cele din urmă. Asta te face un tovarăş de nepreţuit, Pe cuvîntul meu de onoare, e mare lucru pentru mine să am pe cineva cu care să vorbesc pentru că propriile mele gînduri nu sînt cine ştie ce plăcute. Mâ întrebai tocmai ce i-aş putea spune acestei duduiţe nostime când mă va întîmpina astă seară la uşă.

– Uiţi, se vede, că habar n-am despre ce e vorba.

– Abia am să am timp să-ţi expun cazul înainte de-a ajunge la Lee. Pare neînchipuit de simplu şi totuşi nu ştiu cum se face că nu găsesc de unde să-l apuc. Sînt nenumărate iţe, fără îndoială, dar nu pot prinde nici una. Acum am să-ţi explic lucrurile limpede şi pe scurt, dragă

Watson şi poate că tu ai să zăreşti vreo scînteie acolo unde eu nu văd decât beznă.

– Dă-i drumul atunci!

– Ei bine, cu vreo cîţiva ani în urmă, ca să fiu mai exact, în mai 1884, a venit la Lee un gentleman pe nume Neville St. Clair, care părea sa fie putred de bogat. A cumpărat o vilă spaţioasă, a aranjat curtea şi gradina cu multă artă trăind în genere pe picior mare. Încetul cu încetul, şi-a făcut mulţi prieteni printre vecini, şi în 1887 s-a căsătorit, cu fiica unui berar din împrejurimi, de la care are până acum doi copii. Nu se ocupa cu nimic precis dar avea acţiuni la mai multe societăţi, aşa că dimineaţa se ducea întotdeauna la Londra, întorcîndu-se în fiecare seară din Cannon Street cu trenul de 5,14. Domnul St. Clair are acum treizeci şi şapte de ani e în genere cumpătat, un bărbat bun, un tată foarte iubitor şi un om pe care toate cunoştinţele lui îl au la inimă. Aş putea să adaug că totalul datoriilor lui se ridică – după câte am putut afla – doar la 88 lire şi 10 şilingi, pe când contul lui la banca *Capital and Counties* e de 220 lire. Prin urmare, n-avem nici un motiv să presupunem că încurcături băneşti i-au putut împovăra cugetul. Lunea trecută, domnul Neviue St. Clair a plecat la Londra ceva mai devreme decât de obicei, spunînd înainte de a porni că are de îndeplinit două treburi importante şi că o să-i aducă băieţelului său nişte cuburi. Acum printr-o simpla întîmplare nevasta lui a primit în aceeaşi luni, la scurta vreme după plecarea lui, o telegramă, care o înştiinţa că un pachet de mare valoare, pe care îl aştepta de multă vreme, sosise pe numele ei la birourile societăţii *Aberdeen Shipping Company*. Acum, dacă cunoşti bine Londra, îţi vei aduce aminte că birourile acestei societăţi se află în Fresno Street, care se desparte din Upper Swandamlane, unde m-ar găsit pe mine astă-seară. Doamna St. Clair a luat masa de prînz, s-a dus în City, a

făcut cîteva cumpărături, a trecut pe la biroul societăţii, a ridicat pachetul şi exact la ora 4,35 după-amiază se îndrepta pe Swandamlane spre gară. M-ai urmărit cu atenţie, ai înţeles totul?

– E cum nu se poate mai limpede.

– Poate că-ţi mai aduci aminte ce zăduf a fost luni; doamna St. Clair mergea încet, uitîndu-se în toate părţile şi trăgînd nădejdea să zărească vreo birjă, deoarece nu-i plăcea deloc strada pe care se afla. În timp ce cobora astfel pe Swandamlane a auzit deodată o exclamaţie sau un strigăt şi a înmărmurit când şi-a văzut bărbatul privind-o şi după cum i s-a părut ei făcîndu-i semn de la o fereastră aflată la etajul unei clădiri. Fereastra era deschisă şi i-a văzut desluşit faţa, grozav de tulburată, după spusele ei. El îi făcea semne desperate cu mîna şi apoi a dispărut atît de brusc de la fereastră, încît ei i s-a părut că a fost tras înapoi de o forţă căreia nu i s-a putut împotrivi. Un amănunt ciudat, pe care ochiul ei ager de femeie nu l-a scăpat, a fost că deşi purta tot haina de culoare închisă cu care plecase de acasă, n-avea nici guler, nici cravată.

Convinsă că i s-a întîmplat ceva rău, s-a repezit pe scări în jos – pentru că această casă nu era alta decât spelunca fumătorilor de opium în care m-ai găsit astă-seară – şi, trecînd în goană prin încăperea din faţă, a încercat să urce scara care duce la etaj. Chiar la picioarele scării însă a dat nas în nas cu ticălosul de marinar indian de care ţi-am pomenit. El a împins-o înapoi şi, cu ajutorul unui danez care slujeşte acolo, a aruncat-o în stradă. Covîrşită de îndoială şi de temeri înnebunitoare, a alergat în jos pe ulicioară şi un noroc nemaipomenit a făcut să întîlnească în Fresno Street cîţiva comisari şi un inspector care se duceau să-şi ia în primire posturile. Inspectorul, împreună cu doi poliţişti au însoţit-o la casa amintită şi, în ciuda împotrivirii

neîncetate a patronului, şi-au croit drum către camera în care fusese văzut ultima dată domnul St. Clair. Aici însă nici o urmă a acestuia, De fapt, la catul de sus a fost găsit doar un biet schilod cu înfăţişare hidoasă, aciuat pare-se acolo. Atît el cât şi marinarul indian au jurat pe toţi dumnezeii că în tot cursul după-amiezii nu mai fusese nimeni altcineva în odaia din faţa. Dezminţirea lor era aşa de hotărîtă, încît inspectorul a început sa şovăie şi era cât pe-aci să ajungă la concluzia că doamna St. Clair se înşelase – când aceasta se repezi deodată ţipînd la o cutie mică de brad de pe masă şi-i smulse nerăbdătoare capacul. Dinăuntru au căzut, răspîndindu-se pe jos, nişte cuburi: era tocmai jucăria pe care domnul St. Clair promisese s-o cumpere copilului său.

Această descoperire şi stînjeneala vădita pe care a manifestat-o schilodul l-au făcut pe inspector să-şi dea seama cu e ceva grav la mijloc. S-au cercetat cu grijă toate odăile şi rezultatele anchetei au indicat o crimă îngrozitoare. Odaia din faţă era mobilată simplu, ca un salonaş, şi dădea într-un mic dormitor, de la fereastra căruia se vedea spatele docului. Intre clădirea aceasta şi fereastra dormitorului se afla o fîşie îngustă de pămînt uscat la ora refluxului, dar acoperită de cel puţin patru picioare de apă când fluxul ajunge la maximum. Fereastra dormitorului e largă şi se deschide de jos în sus. Cercetările au indicat urme de sînge pe pervazul ferestrei, iar cîteva picături stropiseră ici-colo podeaua de lemn a odăii. S-a mai găsit aruncată în dosul unei perdele toată îmbrăcămintea domnului Neville St. Clair, cu excepţia hainei sale de culoare închisă. În schimb, erau acolo ghetele, ciorapii, pălăria şi ceasul. Nici o urmă de violenţă nu se vedea pe vreuna din ele şi nici alte urme nu mai erau de la domnul Neville St. Clair. Se pare că fusese azvîrlit pe fereastră, pentru că o altă ieşire nu s-a găsit, iar petele de sînge de pe fereastră, semne

prevestitoare de rău, lăsau prea puţine speranţe c-ar fi putut să se salveze înot, pentru că în momentul tragediei fluxul atinsese maximul.

Acum să-ţi spun de ticăloşii care par să fie amestecaţi îndeaproape în această chestiune. Marinarul indian era cunoscut pentru antecedentele sale nelegiuite, dar întrucît după relatările doamnei St. Clair reieşea că nu fusese sus, ci la parter, la picioarele scării la cîteva secunde după ivirea bărbatului ei la fereastră, nu putea fi bănuit decât cel mult de complicitate la crimă. S-a apărat susţinînd că habar nu are de cele petrecute, de ce face Hugh Boone, locatarul său, şi că nu poate să dea socoteală în nici un fel de prezenţa în odaie a hainelor domnului dispărut.

Asta în ceea ce-l priveşte pe patronul tavernei, fostul marinar indian. Cât despre schilodul înspăimîntător care locuieşte catul de sus al speluncii fumătorilor de opium şi care a fost, fără îndoială, ultimul om care l-a văzut pe Neville St. Clair, el se numeşte Hugh Boone şi faţa lui hidoasă este binecunoscută tuturor acelora care trec adesea prin City. E un cerşetor de profesie, deşi, ca să nu se pună rău cu poliţia, ţine drept paravan un mic negoţ de chibrituri de ceară. Puţin mai jos pe strada Threadneedle, pe mîna stîngă, se află, după cum ai remarcat, poate, un intrînd în perete. Aici se aşază turceşte individul, zi de zi, ţinînd în poală cîteva pachete de chibrituri, şi întrucît înfăţişarea lui stîrneşte mila tuturor, o adevărată ploaie de danii se scurge mereu în şapca soioasă de piele ce se află pe trotuar alături de el. L-am privit cu atenţie de multe ori înainte de a mă fi gîndit vreodată că o să am de-a face cu el şi am fost surprins de recolta bogată pe care o strîngea într-un timp extrem de scurt. Înţelegi, înfăţişarea lui e aşa de izbitoare, încît nimeni nu poate trece pe lângă el fără să-l remarce. Un smoc de păr portocaliu, faţa palidă,

desfigurată de o cicatrice îngrozitoare, care, datorită contracţiei, a răsucit colţul buzei de sus, o bărbie de buldog şi doi ochi întunecaţi, dar foarte pătrunzători, într-un izbitor contrast cu culoarea părului său, – toate acestea îl deosebesc de restul gloatei de cerşetori. De altfel, el se mai deosebeşte de ceilalţi şi prin isteţimea lui ieşită din comun, pentru că are totdeauna un răspuns prompt la orice glumă pe cure i-o aruncă la repezeală trecătorii. Aflăm acum că locuieşte de multă vreme deasupra tavernei fumătorilor de opium şi că a fost ultimul care l-a văzut pe gentlemanul căutat de noi.

– Bine, dar e infirm, l-am întrerupt eu, ce-a putut să facă el singur împotriva unui bărbat în floarea vîrstei?

– E infirm pentru că şchioapătă, dar altminteri pare să fie un om voinic şi bine hrănit. Desigur, experienţa ta de medic, Watson, va spune că slăbiciunea unei părţi a trupului e adeseori compensată de puterea excepţională a celorlalte membre.

– Continuă-ţi, te rog, povestirea!

– Doamna St. Clair leşinase la vederea petelor de sînge de pe fereastră, aşa că a trebuit dusă acasă într-o birjă păzită de poliţişti, prezenta ei nemaifiind de nici un ajutor pentru cercetări. Inspectorul Barton, care fusese însărcinat cu ancheta, a cercetat cu multă atenţie încăperile casei, fără să găsească însă nici un amănunt ce ar fi putut arunca lumină asupra acestui caz. S-a făcut o greşeală de la început, şi anume că nu l-au arestat de îndată pe Boone, şi în felul acesta i s-au lăsat cîteva minute libere în care a putut să comunice cu marinarul indian. Această greşeală a fost însă curînd reparată şi el a fost prins şi percheziţionat, fără să se găsească însă asupră-i nici o dovadă de vinovăţie. E adevărat că pe mîneca dreaptă a cămăşii avea cîteva pete se sînge, dar el a arătat că se tăiase lângă unghia degetului inelar şi a explicat că sîngele vine de acolo, adăugind că se dusese

pînă la fereastră cu puţină vreme înainte şi că petele observate pe pervaz aveau negreşit acelaşi izvor. A negat cu încăpăţînare că l-ar fi văzut vreodată pe domnul Neville St. Clair şi a jurat că prezenţa hainelor în camera lui este şi pentru el o taină tot atît de mare ca şi pentru poliţie. Cât despre afirmaţia doamnei St. Clair că-şi văzuse cu adevărat bărbatul la fereastră, declară că ori e nebună, ori a visat. A fost dus la poliţie, în ciuda protestelor sale violente, iar inspectorul a rămas pe loc sperînd că retragerea apelor la ora refluxului ar putea să-i dea cheia misterului. Şi aşa s-a şi întîmplat, deşi n-au găsit pe malul noroios al apei ceea ce se temuseră că vor găsi. Pe măsură ce apa se retrăgea, a început să se ivească haina lui Neville St. Clair, dar nu şi trupul lui. Ei, şi ghici ce-au găsit poliţiştii în buzunarele hainei?

– Pe unde să ştiu?

– Nu, nici nu speram să poţi ghici. Buzunarele erau doldora de monede de un penny şi de o jumătate de penny, 421 de penny şi 270 de o jumătate. Nu e deci de mirare că fluxul nu putuse să mături haina de acolo. În schimb, trupul unui om e cu totul altceva. Între doc şi casa cu pricina e o bulboană puternică. Pare destul de probabil că haina, îngreunată de numeroasele monezi, să fi rămas acolo când trupul despuiat a fost supt de viitoare.

– Dar după câte înţeleg, restul îmbrăcămintei s-a găsit în cameră. Oare domnul St. Clair avea pe el doar haina?

– Nu, dragă, dar faptele trebuie să le luăm aşa cum ne-au fost spuse. Să presupunem că acest individ Boone l-a aruncat pe Neville St. Clair pe fereastră. Ei bine, nimeni n-ar fi putut vedea ce s-a întîmplat. Ce era să facă? Bineînţeles că primul lui gînd a fost să se descotorosească de veşmintele ce-l puteau trăda. Atunci a apucat, să zicem, haina şi, tocmai când se pregătea s-o arunce pe fereastră, i-a trecut prin minte că ea va pluti în

loc să se ducă la fund. Avea prea puţin timp la dispoziţie pentru că auzise cearta provocată de doamna St. Clair, care încerca să-şi croiască drum sus şi poate că-l şi anunţase asociatul său indian că vin poliţiştii. Neavînd nici o clipă de pierdut, s-a repezit la cotlonul unde-şi ţinea roadele cerşetoriei şi a înfundat în buzunare toate monedele pe care le-a putut apuca, ca să fie sigur că haina se va duce la fund. A aruncat-o afară şi ar fi făcut acelaşi lucru şi cu celelalte veşminte dacă n-ar fi auzit jos zgomot de paşi grăbiţi. Abia a mai avut timp să închidă fereastra pînă la ivirea poliţiei.

– Da, lucrul pare cu putinţă.

– Atunci o să considerăm ipoteza demnă de crezare în lipsa alteia mai bune. După cum ţi-am spus, Boone a fost arestat, dar nu s-a putut dovedi că ar mai fi fost vreodată acuzat de ceva. Era cunoscut de ani de zile ca cerşetor de profesie, dar se părea că duce o viaţă foarte liniştită, fără a supăra pe cineva. Aşa stau lucrurile deocamdată, şi problemele care trebuie rezolvate adică ce cauta Neviile St. Clair în taverna aceea deocheată ce i s-a întîmplat acolo, unde se află acum şi ce legătură are Hugh Boone cu dispariţia lui sînt tot atât de încîlcite ca şi la început. Mărturisesc că nu-mi pot aminti nici un caz din întreaga mea experienţă care să fi părut atât de simplu la prima vedere şi totuşi să prezinte asemenea complicaţii.

În timp ce Sherlock Holmes îmi dădea toate amănuntele despre aceste întîmplări neobişnuite, străbătusem în goana calului periferiile Londrei, lăsînd în urmă şi ultimele case răzleţe; acum hurducăiam pe un drum de ţară mărginit de o parte şi de alta de garduri vii. Tocmai când termină ce avusese de spus, am trecut printre două sate cu casele răsfirate, pe la ferestrele cărora mai licărea ici-colo câte o lumină.

– Acum intrăm în Lee, spuse tovarăşul meu. În scurta

noastră plimbare am trecut prin trei comitate britanice – incepînd cu Middlesex, trecînd peste un cot al comitatului Surrey şi ajungînd în Kent. Vezi lumina aceea dintre pomi? Acolo e vila *The Cedars* şi alături de lampa care se vede stă o femeie nerăbdătoare şi neliniştită, care fără îndoială a şi prins, cu auzul ei încordat, tropotul copitelor.

– Dar de ce n-ai rămas tot în Baker Street pe timpul anchetei?

– Pentru că am o sumedenie de lucruri de cercetat aici. Doamna St. Clair mi-a pus cu multă amabilitate la dispoziţie două camere şi poţi să fii sigur că nu va avea decât cuvinte de bun venit pentru un prieten şi coleg. Să ştii însă, Watson, că îmi vine tare greu să dau ochii cu ea, fără nici o veste despre bărbatul ei. Iată-ne ajunşi. Ho-ho-prr!

Trăsesem în faţa unei vile impunătoare, înconjurată de grădini şi curţi. Un băiat de la grajduri s-a repezit să prindă calul de căpăstru. Sărind jos, l-am urmat pe Holmes pe aleea îngustă de pietriş, care şerpuia spre casă. La apropierea noastră, uşa s-a deschis larg şi o femeie mărunţică şi blondă s-a ivit în prag. Era îmbrăcată într-o muselină subţire de mătase, cu garnitură de şifon roz vaporos la gât şi la manşete. Silueta ei se desprindea în valul de lumină din casă. Cu o mînă se sprijinea de uşă, pe cealaltă o ridicase nerăbdătoare în aer, cu trupul uşor aplecat, cu bărbia şi cu faţa întreagă întinsă înainte, cu ochii nerăbdători şi cu buzele întredeschise – toată fiinţa ei o singură întrebare: „Ei? strigă ea. Ei?” Apoi, văzînd că sîntem doi, a scos un strigăt de nădejde, care s-a prefăcut însă într-un geamăt, cînd mi-a văzut tovarăşul clătinînd din cap şi dînd din umeri.

– Nici o veste bună?

– Nici una.

– Nici rea?

– Nu.

– Mulţumesc lui dumnezeu şi pentru atât. Dar intraţi. Trebuie să fiţi obosiţi pentru că aţi avut o zi grea.

– Îngăduiţi-mi să vă prezint pe prietenul meu, dr. Watson. S-a dovedit de nepreţuit folos în multe cazuri anchetate de mine şi o întîmplare fericită mi l-a scos în cale dîndu-mi posibilitatea să-l aduc aici şi să mi-l fac tovarăş la cercetări.

– Sînt încîntată să vă cunosc, spuse ea strîngîndu-mi mîna cu căldura. Sper că veţi scuza halul în care găsiţi casa, dată fiind lovitura atât de neaşteptată pe care am primit-o.

– Stimată doamnă, i-am răspuns eu, am fost în război şi chiar dacă n-aş fi fost, îmi pot da seama că nu e nevoie de nici un fel de scuză. Dacă pot fi de folos, fie dv., fie prietenului meu, asta va fi un prilej de adevărată fericire pentru mine.

– Şi-acum, domnule Sherlock Holmes, spuse doamna pe când intram într-o sufragerie bine luminată, pe masa căreia fusese întins un supeu rece, ard de nerăbdare să vă pun foarte deschis vreo două întrebări la care vă rog din suflet să-mi răspundeţi tot atât de deschis.

– Cu plăcere, doamnă.

– Nu ţineţi seamă de sentimentele mele. Nu sînt isterică şi nici n-am obiceiul să leşin. Doresc pur şi simplu să vă aud părerea adevărată. Convingerea intimă.

– În ce privinţă?

– În adîncul inimii dumneavoastră, mai credeţi că Neville e în viaţă?

Sherlock Holmes părea încurcat de această întrebare şi doamna St. Clair a repetat rugămintea de a-i vorbi pe şleau. Stătea ţeapănă pe covoraşul de la cămin, cu ochii ţintă ia el, pe când Holmes s-a lăsat într-un fotoliu de pai.

– Ei bine, doamnă, să vă spun deschis, nu cred.

– Credeţi că a murit?

– Da.

– C-a fost omorît?

– Nu spun asta, dar e cu putinţă.

– Şi în ce zi şi-a găsit moartea?

– Luni.

– Atunci, domnule Holmes, veţi avea poate bunătatea să-mi explicaţi cum se face că am primit azi această scrisoare din partea lui? Sherlock Holmes sări ca ars din fotoliu:

– Ce face? strigă el.

– Da, chiar azi.

Femeia stătea zîmbitoare fluturînd o bucăţică de hîrtie.

– Pot s-o văd?

– Desigur.

I-a smuls-o din mînă şi, punînd-o pe masă, a netezit-o. Apoi a tras lampa mai aproape şi a cercetat hîrtia cu toată atenţia. Mă ridicasem şi eu de pe scaun şi o priveam peste umărul lui. Plicul era de cea mai proastă calitate, marca purta stampila poştei din Gravesend cu data aceleiaşi zile sau, mai bine zis, a celei anterioare, căci trecuse mult de miezul nopţii.

– Ce scris grosolan! murmură Holmes. Cu siguranţă că nu e scrisul soţului dumneavoastră.

– Nu, dar înăuntru e ceva scris de el.

– Observ de asemenea ca cel ce a scris adresa pe plic a trebuit să se ducă şi să se informeze în privinţa ei.

– De unde ştiţi asta?

– Vedeţi, numele e scris cu o cerneală absolut neagră, care s-a uscat de la sine, restul însă e de o nuanţă mai mult cenuşie, ceea ce arată că s-a folosit sugativa. Dacă ar fi fost totul scris de la început şi s-ar fi aplicat sugativa imediat după aceea, nici unul dintre cuvinte n-ar avea această nuanţa neagră întunecată. Omul acesta a scris numele şi apoi a trecut un răstimp până ce a scris adresa, ceea ce nu poate însemna altceva decât că n-o cunoştea. Bineînţeles, acesta nu-i decât un fleac, dar

nimic nu-i mai important decât fleacurile. Acum să vedem scrisoarea. Ha! A mai fost ceva înăuntru!

– Da, a fost un inel. Inelul lui cu pecete.

– Şi sînteţi sigură că ăsta e scrisul soţului dv?

– Unul din scrisurile lui.

– Cum asta?

– Scrisul lui când era grăbit. Nu seamănă aproape deloc cu scrisul lui obişnuit, şi totuşi îl cunosc foarte bine.

Sherlock Holmes citi mesajul:

„Scumpa mea, nu fii speriată. Toate se vor sfîrşi cu bine. E la mijloc o mare greşeală care nu poate fi îndreptată prea curînd. Ai răbdare şi aşteaptă. Neville”.

– E scris cu creionul pe pagina albă de la începutul unei cărţi, formatul în octavo, fără filigramul fabricantului. Hm! A fost pusa azi la poşta din Gravesend de un om cu degetele murdare. Ha! Şi lipiciul plicului, dacă nu mă înşel prea mult, a fost lins de un om care mestecă tutun. Şi, dumneavoastră doamnă, nu aveţi nici o îndoială că e scrisul soţului?

– Nici una. Neville a scris aceste rînduri.

– Şi ele au fost trimise azi prin poştă de la Gravesend. Ei bine, doamnă St. Clair, norii au început să se risipească, deşi n-aş îndrăzni să spun că primejdia a trecut.

– Dar e sigur în viaţă, domnule Holrnes.

– Dacă nu cumva e la mijloc vreo viclenie care urmăreşte să ne pună pe o pistă falsă. La urma urmei, inelul nu dovedeşte nimic. Poate i-a fost smuls din deget.

– Nu, nu, nu se poate! E scrisul lui, e scrisul lui! Negreşit.

– Prea bine. Se poate totuşi ca rîndurile să fi fost scrise luni şi puse la poştă abia azi.

– Asta e cu putinţă.

– Dacă e aşa, multe lucruri s-au putut întîmpla între timp.

– O, nu trebuie să mă descurajaţi, domnule Holmes. Ştiu că nu i s-a întimplat nimic rău. Intre noi doi e o legătura sufletească aşa de strînsă, încît aş şti cu siguranţă dacă ar fi păţit ceva rău. Chiar în ziua în care l-am văzut pentru ultima dată s-a tăiat cînd era în dormitor şi totuşi eu, care mă aflam în sufragerie, m-am repezit în aceeaşi clipă pe scări, avînd siguranţa că i s-a întîmplat ceva. Credeţi că ar fi posibil să simt un fleac ca acesta şi în schimb să nu ştiu dacă a murit?

– Am văzut prea multe în viaţă ca să nu ştiu că impresia unei femei poate fi de mult mai mare preţ decât concluziile unui analist raţional. Şi această scrisoare constituie pentru dumneavoastră o probă foarte puternica ce vă întăreşte convingerea. Dar dacă soţul dumneavoastră e în viaţă şi e în stare să scrie scrisori, de ce ar sta departe de dumneavoastră?

– Nu-mi pot închipui. E de neînţeles.

– Şi luni nu v-a spus nimic înainte de a pleca?

– Nu.

– Şi aţi fost surprinsă văzîndu-l în Swandamlane?

– Chiar foarte surprinsă.

– Fereastra era deschisă?

– Da.

– Atunci ar fi putut să vă strige, nu?

– Desigur.

– Dar, după câte am înţeles, n-a scos decât un strigăt nearticulat.

– Da.

– Un strigăt de ajutor, după câte vi s-a părut, nu?

– Da. Şi a făcut semn cu mîinile.

– Dar putea să fie şi un strigăt de surprindere. Uimirea care l-a cuprins văzîndu-vă pe neaşteptate ar fi putut să-l facă să-şi ridice mîinile în sus.

– Se prea poate.

– Iar dumneavoastră aţi crezut că a fost tras înapoi.

– A dispărut atât de brusc.

– Poate o fi sărit înapoi. N-aţi mai văzut pe nimeni altcineva în odaie?

– Nu dar bărbatul ăla înspăimîntător a mărturisit că se afla acolo, iar indianul era la picioarele scării.

– Perfect, după câte aţi putut vedea, soţul dumneavoastră era îmbrăcat cu hainele lui obişnuite.

– Dar fără guler şi fără cravată. Am văzut limpede că era cu gîtul gol.

– A pomenit vreodată de Swandamlane?

– Niciodată.

– A dat vreodată semne că ar fi fumat opium?

– Nicicînd.

– Mulţumesc, doamnă St. Clair. Acestea sînt punctele principale asupra cărora am vrut să fiu pe deplin lămurit. Acum o să mîncăm ceva şi pe urmă o să ne retragem, că s-ar putea să avem mîine o zi foarte agitată.

Ni se pusese la dispoziţie un dormitor confortabil cu două paturi, şi eu m-am băgat repede în aşternut, pentru că eram istovit după această seară plină de peripeţii. Sherlock Holmes era însă un om care, când avea în minte o problemă nerezolvată, era în stare să umble zile întregi, dacă nu chiar o săptămînă, fără să se odihnească, sucind-o şi învîrtind-o când pe o parte, când pe alta, regrupînd elementele cunoscute, analizîndu-le din toate punctele de vedere, până ce ajungea, fie să-i dea de capăt, fie la convingerea că datele de care dispune sînt insuficiente. Curînd mi-am dat prea bine seama că se pregătea să stea treaz toată noaptea. Şi-a scos haina şi vesta, s-a îmbrăcat cu un halat albastru foarte larg şi apoi a început să se învîrte prin cameră adunînd pernele de pe patul lui şi cele de pe sofa şi fotolii, înjghebîndu-şi din ele un fel de divan oriental pe care s-a aşezat turceşte, punîndu-şi în faţă o porţie bună de mahorcă şi o cutie de chibrituri. La lumina slabă a

lămpii, l-am văzut stînd acolo cu o pipă veche de spumă de mare între dinţi, cu ochii aţintiţi în gol spre colţul tavanului. Scotea alene rotocoale de fum albăstrui, iar lumina îi accentua trăsăturile puternice acviline. A rămas aşa nemişcat şi tăcut până când am trecut în lumea viselor şi tot aşa stătea şi în momentul când un strigăt m-a făcut să mă trezesc brusc; am văzut că soarele de vara inundase camera. Holmes ţinea încă pipa între dinţi inelele de fum se ridicau încă spre tavan camera era învăluită într-un nor de fum, iar mormanul de mahorcă pe care îl văzusem de cu seară se isprăvise.

– Te-ai trezit, Watson? întrebă el.

– Da.

– Eşti pregătit sufleteşte pentru o plimbare cu trăsura?

– Desigur.

– Atunci îmbracă-te. Deocamdată nu se mişcă nimeni prin casă, dar ştiu unde doarme grăjdarul şi curînd docarul va fi gata.

Rîse pe înfundate, clipi din ochi cu înfăţişarea unui om cu totul deosebit de gînditorul sumbru de noaptea trecută.

În timp ce mă îmbrăcam, mi-am aruncat ochii pe ceas. Nu era de mirare că nu se trezise încă nimeni în casă. Abia se făcuse 4,25. Nici nu mă îmbrăcasem încă de tot, când Holmes s-a şi întors cu vestea că băiatul de la grajduri înhamă calul.

– Vreau să-mi verific o mică teorie, îmi spuse Holmes trăgîndu-şi ghetele în picioare. Ştii, Watson, cred că te afli în faţa unuia din cei mai mari zevzeci din Europa. Aş merita să-mi dea cineva un picior în spate şi să mă arunce până la Charing-cross. Totuşi cred că am descoperit în sfîrşit cheia afacerii.

– Unde? l-am întrebat zîmbind.

– În baie, răspunse el. Da, da, nu glumesc deloc, continuă el când mă văzu că-l privesc neîncrezător. Chiar

acum vin de acolo. Am scos-o şi am pus-o în acest geamantan. Haide, frate, să vedem dacă se potriveşte cheia în broască.

Am coborît scările tiptil, să nu trezim pe nimeni; apoi am ieşit în lumina strălucitoare a dimineţii de vară. În drum se afla docarul şi calul pe care-l ţinea de căpăstru grăjdarul acela tînăr, care abia apucase să-şi tragă ceva pe el. Am sărit amîndoi sus şi am pornit în goana pe şosea spre Londra. Am mai întîlnit pe drum cîteva căruţe de ţară care duceau legume şi zarzavaturi în metropolă, dar şirurile de vile de o parte şi de alta a şoselei erau tăcute şi neînsufleţite ca un oraş de vis.

– Din unele puncte de vedere a fost un caz unic, spuse Holmes dînd bice calului ca să pornească în galop. Mărturisesc că am fost orb ca o cîrtiţă, dar tot e mai bine să mă deştept mai tîrziu decât niciodată.

În oraş, cei ce se scoală totdeauna devreme începuseră să se ivească somnoroşi pe la ferestre când treceam prin Surrey. Străbătînd podul Waterloo am traversat Tamisa şi urcînd pe Wallington Street am cotit brusc la dreapta ieşind în Bow Street. Sherlock Holmes era bine cunoscut poliţiştilor, aşa că cei doi sergenţi de la poarta comisariatului l-au salutat respectuos. Unul a ţinut calul de căpăstru, pe când celălalt ne-a condus înăuntru.

– Cine-i de serviciu? a întrebat Holmes.

– Inspectorul Bradstreet.

– Bună, Bradstreet, ce mai faci? spuse el când un comisar înalt şi bine legat, cu şapcă şi jachetă, cu centură şi diagonală apăru pe coridorul pavat cu dale de piatră. Aş vrea să-ţi spun două vorbe.

– Sigur, domnule Holmes. Poftiţi, vă rog, la mine!

Era un birou mic, cu un registru pe masă şi un telefon montat în perete. Inspectorul se aşeză la masa-i de lucru.

– Cu ce te pot servi, domnule Holmes?

– Am venit în chestiunea cerşetorului aceluia, Boone,

cel care a fost acuzat că e implicat în dispariţia domnului Neville St. Clair din Lee.

– Da, a fost adus la noi şi reţinut pentru completarea dosarului.

– Da, am auzit. Îl aveţi aici?

– În celulă.

– E liniştit?

– Da. Nu dî nimănui de furcă, dar e mare ticălos şi cumplit de murdar…

– Murdar?

– Da, abia putem să-l facem să se spele pe mîini. Iar faţa lui e murdară ca a unui tinichigiu. Ei bine. Când o să ne lămurim ce-i cu el, o să-i facem baie cum trebuie, ca la închisoare. Şi cred că dacă l-aţi vedea, aţi fi de acord cu mine că tocmai de asta are mare nevoie.

– Ţin chiar foarte mult să-l vad.

– Serios? Nimic mai uşor. Veniţi pe aici. Poţi să laşi geamantanul în în birou.

– Nu, mai bine îl iau cu mine.

– Cum vrei. Pe aici, vă rog.

Ne-a condus de-a lungul unui coridor, a deschis o uşă zăvorîtă cu un drug de fier, a coborît pe o scară în spirală şi ne-a dus pe un alt coridor, cu uşi de o parte şi de alta.

– E în a treia celulă pe dreapta, spuse inspectorul, Iat-o!

Trase încetişor înlături un oblon din partea de sus a uşii şi se uită înăuntru.

– Doarme, zise el, îl puteţi vedea foarte bine.

Ne-am uitat printre zăbrele. Deţinutul stătea întins cu faţa spre noi cufundat într-un somn adînc. Era un om de statură mijlocie, prost îmbrăcat, aşa cum se cuvenea în meseria lui, cu o cămaşă colorată care se ivea printre rupturile hainei lui zdrenţăroase. Era într-adevăr din cale-afară de murdar, aşa cum ne spusese şi inspectorul, dar stratul de murdărie care-i acoperea faţa nu-i putea

ascunde urîţenia respingătoare. De la ochi pînă la bărbie faţa îi era brăzdată de o cicatrice, şi, datorită contracţiei, colţul buzei de sus i se răsucise, dezvelindu-i neîncetat trei dinţi într-un rînjet de cîine rău. Un smoc de păr roşu aprins îi cădea peste frunte şi peste ochi.

– Ce zici, ce frumos e? zise inspectorul.

– Fără îndoială că are nevoie de apă şi săpun, remarcă Holmes. M-am gîndit eu la asta, aşa că mi-am permis să aduc cu mine cele trebuincioase.

În timp ce vorbea, deschise valiza şi scoase spre marea mea surprindere un burete mare de baie.

– He-he-he! Mare şoltic eşti! chicoti încîntat inspectorul.

– Acum, dacă ai să fii aşa de amabil să deschizi uşa asta cât mai încetişor, îl vom face curînd să arate mai ca lumea.

– A, cum să nu, spuse inspectorul. Nu face deloc cinste poliţiei din Bow Street, nu?

Strecură cheia în broască şi intrarăm cu toţii tiptil în odaie. Cel ce dormea se întoarse pe jumătate, dar apoi se afundă iar într-un somn adînc. Holmes se îndoi din şale, ridică cana cu apă, udă buretele şi frecă de două-trei ori cu el faţa deţinutului.

– Permiteţi-mi să vă prezint, strigă el pe domnul Neville St. Clair din localitatea Lee, comitatul Kent.

În viaţa mea n-am văzut minunăţie mai mare. Buretele cojise faţa individului, aşa cum cojeşte cuţitul scoarţa unui copac. Culoarea brună murdară se dusese! Se dusese şi cicatricea îngrozitoare care îi brăzda faţa şi buza răsucită care-i strîmba gura într-un rînjet respingător! Şi făcu să dispară cu o smucitură smocul de păr roşu încîlcit, aşa că într-o clipă înaintea noastră se afla, ridicat în capul oaselor pe pat, un om cu o înfăţişare distinsă, palida şi tristă, cu părul negru, cu pielea netedă. Se frecă la ochi şi se uită în jurul lui nedumerit şi încă

somnoros. Dîndu-şi însă deodată seama că a fost demascat, izbucni într-un strigăt desperat şi-şi îngropa faţa în pernă.

– Dumnezeule mare! strigă inspectorul. Asta-i chiar dispărutul. Îl cunosc din fotografie. Deţinutul se întoarse cu aerul nepăsător al omului care se lasă în voia soartei.

– Fie şi aşa, spuse el. Şi dacă nu vă supăraţi, spuneţi-mi ce acuzaţie mi se aduce?

– Că l-ai făcut să dispară pe domnul Neville St… Ba, stai! Nu te pot acuza de asta decât dacă ar fi vorba de o încercare de sinucidere, spuse inspectorul rînjind. Ei bine, aflaţi că lucrez de douăzeci şi şapte de ani în poliţie, dar cazul ăsta zău că le întrece pe toate.

– Dacă eu sînt Neville St. Clair, atunci e limpede că nu s-a comis nici o crimă şi că deci sînt deţinut pe nedrept.

– N-a fost comisă nici o crimă, ci doar o mare eroare, spuse Holmes. Era mai bine dacă aveai încredere în soţia dumitale.

– Nu de soţie m-ascundeam, ci de copii, gemu deţinutul. Nu voiam să le fie ruşine de tatăl lor. Ah, doamne! Acum sînt dat de gol. Ce să mă fac? Sherlock Holmes se aşeză lângă el pe pat şi-l bătu cu blîndeţe pe umăr.

– Dacă laşi cazul pe mîna unui tribunal, spuse el, bineînţeles că o să fie imposibil să nu se facă publicitate. Pe de altă parte, dacă convingi autorităţile poliţieneşti că nu te-ai făcut vinovat de nimic, nu văd de ce amănuntele acestea ar mai ajunge în jurnale. Sînt sigur că inspectorul Bradstreet va fi amabil să noteze ce vei vrea să declari autorităţilor în drept. Atunci cazul n-ar fi niciodată deferit vreunui tribunal.

– Dumnezeu să te binecuvînteze! strigă deţinutul din toată inima. Mai degrabă aş fi îndurat închisoarea, ba chiar şi execuţia decât să las ca taina mea nenorocită să arunce o pată asupra numelui copiilor mei. Dv. veţi fi

primii care îmi veţi auzi povestea. Tatăl meu a fost învăţător la Chesterfield, unde am primit şi eu o educaţie aleasă. În tinereţe am călătorit mult, m-am apucat apoi de teatru şi în cele din urmă am ajuns reporter la un ziar de seară din Londra. Într-o bună zi, directorul ziarului a cerut o serie de articole despre cerşetorii din metropolă şi eu m-am oferit să i le scriu. Acesta a fost punctul de plecare al tuturor peripeţiilor mele. Numai încercînd cerşetoria ca amator am izbutit să adun faptele pe care îmi puteam baza articolele. Ca actor, învăţasem tainele machiajului şi mi se dusese vestea în lumea teatrului pentru măiestria mea în această privinţa. Acum am profitat de priceperea pe care o căpătasem atunci. Mi-am machiat faţa şi pentru ca să capăt o înfăţişare cât mai vrednică de milă mi-am desenat o cicatrice de toată frumuseţea şi mi-am prins cu un plasture mic de culoarea pielii colţul buzei răsucind-o în sus. Apoi, cu o perucă roşie şi haine potrivite, m-am înfiinţat în partea cea mai aglomerată a City-ului făcînd pe negustorul de chibrituri, dar în realitate ca cerşetor. Timp de şapte ceasuri mi-am exersat profesiunea, iar când m-am întors seara acasă am descoperit spre marea mea surprindere că strînsesem nu mai puţin de 26 şilingi şi 4 penny.

Mi-am scris articolele şi nu m-am mai gîndit la asta până mai tîrziu, cînd într-o bună zi a trebuit să plătesc suma de 25 de lire pentru că girasem o poliţă unui prieten. Dădeam din colţ în colţ şi nu ştiam de unde să scot banii, cînd deodată mi-a venit în cap o idee. I-am cerut creditorului să mă mai îngăduie două săptămîni, mi-am luat apoi un concediu de la patron şi mi-am petrecut timpul cerşind travestit în City. În zece zile am scos banii şi mi-am plătit datoria. Ei bine, vă puteţi închipui ce greu a fost să mă apuc iarăşi de o slujbă anevoioasă, pentru două lire pe săptămînă, cînd ştiam că pot cîştiga atîta într-o singură zi făcînd doar efortul de a-

mi mînji faţa cu un pic de vopsea şi de a sta nemişcat cu şapca în faţă. S-a dat o luptă îndelungată între mîndria mea şi dorinţa de a cîştiga bani, dar în cele din urmă ochiul dracului a învins, aşa că am lăsat baltă gazetăria şi mi-am luat zi de zi locul în colţul pe care-l ochisem de la început, inspirînd milă prin înfăţişarea mea înspăimîntătoare şi umplîndu-mi buzunarele cu bănuţi. Un singur om îmi cunoştea taina, şi acesta era patronul unei spelunci deochiate în care mă instalasem, în Swantiarnlane. De acolo puteam ieşi în fiecare dimineaţă cu înfăţişarea unui cerşetor jegos, iar seara mă puteam transforma tot acolo, într-o persoană mondenă şi bine îmbrăcată. Îl plăteam bine pe individul ăsta, un fost marinar din Indiile Orientale, pentru că mă găzduia şi deci ştiam că-mi va păstra bine taina.

Curînd mi-am dat seama că puteam pune deoparte sume însemnate de bani. Nu vreau să spun că orice calic de pe străzile Londrei poate cîştiga 700 de lire pe an – ceea ce reprezintă ceva mai puţin decît media încasărilor mele –, dar eu aveam avantajul unui excepţional dar în arta machiajului şi al unei mari uşurinţe de a răspunde la glumele oamenilor – pe care de altfel mi-am sporit-o prin exerciţiu – şi asta m-a făcut o personalitate binecunoscută în City. Toata ziulica se revărsa asupra mea un şuvoi de bani de aramă, dacă nu chiar de argint, şi ziua în care nu adunam două lire era fără îndoială o zi proastă.

Pe măsură ce mă îmbogăţeam deveneam şi mai ambiţios, aşa că mi-am luat o casă la ţară şi în cele din urma, m-am căsătorit, fără ca cineva să-mi bănuiască adevărata ocupaţie. Scumpa mea nevastă ştia că am treburi în City. Ce anume, nu avea habar.

Lunea trecută îmi încheiasem tocmai ziua şi mă îmbrăcam în camera mea de deasupra tavernei fumătorilor de opium, cînd, privind pe fereastră, am

văzut spre marea mea groază şi uluire că nevastă-mea stă, locului în stradă, cu ochii aţintiţi drept asupra mea. Am scos un strigăt de surprindere, am ridicat mîinile în sus ca să-mi acopăr faţa şi repezindu-mă la omul meu de încredere, patronul indian, l-am rugat în genunchi să împiedice pe oricine ar vrea să urce sus în camera mea. Am auzit jos glasul nevestei, dar ştiind bine că n-o să poată urca, repede mi-am aruncat de pe mine hainele, le-am tras la loc pe cele de cerşetor, m-am machiat din nou şi mi-am pus peruca. Nici chiar ochii unei neveste nu pot să străpungă o mască atît de desăvîrşită. Atunci însă mi-a dat prin gînd că s-ar putea să se facă percheziţie în cameră şi atunci hainele m-ar fi putut trăda. De aceea am deschis larg fereastra, şi din grabă am făcut iar să sîngereze o mică rană, pe care mi-o produsesem dimineaţa în dormitor, la mine acasă. Pe urmă am apucat haina îngreunată de banii de aramă pe care tocmai îi trecusem în ea din săculeţul de piele în care îmi duceam cîştigurile. Am azvîrlit-o pe fereastră şi s-a făcut nevăzută în valurile Tamisei. Celelalte haine ar fi urmat acelaşi drum, dar în momentul acela am auzit tropăitul poliţiştilor pe scări, şi după cîteva clipe am văzut, spre marea mea uşurare, mărturisesc, că în loc să fiu identificat ca Neville St. Clair am fost arestat ca ucigaş al lui. Nu ştiu dacă îmi mai rămîne ceva de lămurit. Eram hotărît să-mi păstrez cât mai mult timp masca şi de aceea preferam să nu mă spăl. Ştiind că nevastă-mea va îi grozav de neliniştită, mi-am scos pe furiş inelul şi i l-am încredinţat patronului tavernei într-un moment în care nici un poliţist nu mă veghea, împreună cu cîteva cuvinte pe care le-am scris în grabă nevestei, spunîndu-i că nu are nici un motiv de îngrijorare.

– Abia ieri a primit scrisoarea, spuse Sherlock Holmes.

– Doamne dumnezeule! Prin ce chinuri trebuie să fi trecut o săptămînă întreagă.

– Poliţia l-a ţinut sub supraveghere pe indian spuse inspectorul Bradstreet. E de la sine înţeles că i-a fost greu să pună la poştă o scrisoare fără să fie văzut. Probabil i-a înmînat-o vreunui marinar care-i frecventează spelunca şi acela şi-a adus aminte de ea abia după cîteva zile.

– Aşa trebuie să fie, spuse Holmes încuviinţînd din cap. Nu mă îndoiesc de asta. Dar n-ai avut niciodată de furcă cu autorităţile pentru că practicai cerşetoria?

– Ba da, de nu ştiu câte ori. Dar ce conta pentru mine o amendă?

– Şi totuşi, trebuie să te opreşti aici, spuse Bradstreet. Pentru ca poliţia să poată muşamaliza afacerea, Hugh Boone trebuie să dispară.

– Asta e jurămîntul pe care l-am făcut şi eu. Cel mai sfînt legămînt care se poate face.

– În cazul ăsta, cred că e probabil ca lucrurile să nu meargă mai departe. Dar dacă te descoperă din nou, totul va ieşi la iveală. Domnule Holmes, te asigur că-ţi rămînem profund îndatoraţi, pentru că ai lămurit această chestiune. Aş da nu ştiu cât să ştiu cum ajungi la aceste rezultate uimitoare.

– De data asta, spuse prietenul meu, am ajuns la rezultatul pe care-l vezi stînd cocoţat pe cinci perne şi consumînd o uncie de mahorcă. Watson dragă, cred că dacă mergem acum cu docarul în Baker Street, ajungem tocmai la timp pentru gustarea de dimineaţă.

AVENTURA GRANATULUI ALBASTRU

Mă dusesem în vizită la prietenul meu Sherlock Holmes a doua zi de Crăciun, dimineaţa, ca să-i fac urările obişnuite de sărbători. L-am găsit tolănit pe un divan, într-un halat purpuriu, cu un rastel de pipe alături şi un teanc de ziare de dimineaţă la îndemînă. Toate răvăşite şi boţite. Era limpede că le cercetase de curînd. Lângă divan, pe colţul spetezei unui scaun de lemn se afla o pălărie tare, foarte soioasă şi ponosită, crăpată în mai multe locuri, în două vorbe o ruşine. O lupă şi o pensă lăsate pe scaun îmi dădeau a înţelege că pălăria fusese atîrnată acolo pentru a fi cercetată cu atenţie.

– Văd că eşti ocupat, i-am spus eu. Mă tem că te întrerup din lucru.

– Dimpotrivă, sînt încîntat să-mi văd un prieten cu care pot discuta rezultatele cercetărilor mele. Chestiunea e cum nu se poate mai banală (arătă cu degetul spre pălăria veche), dar are unele puncte care nu sînt total lipsite de interes şi chiar de învăţăminte folositoare.

M-am instalat în fotoliul lui să-mi încălzesc mîinile la focul care trosnea molcom, pentru că se lăsase un ger năpraznic ce pictase pe geamuri măiestre flori de gheaţă.

– Presupun, am început eu, că deşi n-are nimic deosebit în ea, pălăria aceasta e legată totuşi de vreo poveste fatala, ea este cheia care-ţi va deschide porţile spre dezvăluirea unei taine şi va aduce pedeapsa făptuitorului vreunui omor.

– Aş! Nu e vorba de nici o crimă, spuse Sherlock Holmes rîzînd. E doar una din intîmplările acelea mărunte

şi ciudate, nelipsite atunci cînd 4.000.000 de oameni roiesc pe cîteva mile pătrate. Printre acţiunile şi reacţiunile unui astfel de furnicar înţesat de oameni se pot întîlni toate îmbinările posibile de incidente şi se vor ivi nenumărate chestiuni mărunte care pot fi izbitoare şi stranii fără a fi legale de vreo crimă. Cunoaştem deja din experienţă o sumedenie de fapte dintr-astea.

– Atît de multe, am remarcat eu, încît dintre ultimele şase cazuri pe care le-am adăugat notelor mele, trei nu au avut absolut nici o legătură cu vreo crimă.

– Exact. Te referi desigur la încercarea mea de a regăsi documentele Irenei Adler, la cazul nemaipomenit al domnişoarei Mary Sutherland şi la aventura bărbatului cu gura strîmbă. Ei bine, nu mă îndoiesc că şi această chestiune măruntă va intra în aceeaşi categorie de cazuri nevinovate. Îl cunoşti pe Peterson, comisionarul?

– Da.

– Lui îi aparţine acest trofeu.

– E pălăria lui?

– Aş, nu, a găsit-o. Nu se ştie cui aparţine. Te rog foarte mult să o consideri nu atît ca o gambetă uzată, cît ca o problemă intelectuală; şi în primul rând am să-ţi spun cum a ajuns aici. A sosit în ziua de Crăciun împreună cu o gîscă bună şi grasă, care, nu mă îndoiesc, se rumeneşte acum în cuptorul familiei Peterson. Iată care sînt faptele. Cam pe la patru dimineaţa, în ziua de Crăciun, Peterson, pe care îl ştii cît de cinstit e, se întorcea de la un chefuleţ nevinovat îndreptîndu-se spre casă pe Tottenham Court Road. La lumina felinarului, a văzut înaintea lui un bărbat de statură înaltă, care mergea împleticindu-se şi ducea o gîscă atîrnată pe umăr. Cînd ajunse în colţul străzii Goodge, s-a iscat o harţă între acest necunoscut şi o mînă de scandalagii. Unul dintre aceştia l-a lovit pe individ peste pălărie aruncîndu-i-o cât colo; vrînd să se apere, omul atacat a ridicat bastonul şi, învîrtindu-l pe

deasupra capului, a spart vitrina din spatele lui. Peterson s-a repezit înainte, ca să-l ocrotească pe necunoscut de agresori, dar acesta, speriat că a spart vitrina şi văzînd un om în uniformă şi cu o înfăţişare oficială venind repede spre el, a scăpat jos gîsca şi-a luat picioarele la spinare şi s-a făcut nevăzut în labirintul de străduţe din spatele căii Tottenham Court. Scandalagiii o luaseră şi ei la sănătoasa cînd s-a ivit Peterson, aşa că acesta din urmă a rămas stăpîn pe cîmpul de bătaie, precum şi pe trofeele victoriei constînd în această pălărie ponosită şi o gîscă de toată frumuseţea pentru ospăţul de Crăciun.

– Lucruri pe care, bineînţeles, le-a înapoiat proprietarului, nu?

– Dragul meu prieten, tocmai aici e problema. E adevărat că pe un cartonaş legat de piciorul stîng al păsării erau tipărite cuvintele "Pentru doamna Henry Baker", după cum iarăşi e adevărat că pe căptuşeala acestei pălării se pot citi iniţialele H.B., dar în oraşul nostru există cîteva mii de oameni cu numele Baker şi cîteva sute cu numele Henry Baker, aşa ca nu e deloc uşor să-i înapoiezi vreunuia din ei buile pierdute.

– Şi atunci ce a făcut Peterson?

– Mi-a adus chiar în aceeaşi dimineaţa atât pălăria cât şi gîsca, ştiind că pe mine mă interesează pînă şi problemele cele mai neînsemnate. Gîsca am păstrat-o până azi dimineaţă, când s-au ivit unele semne că, în ciuda gerului de peste noapte, n-ar fi rău să fie mîncată fără intîrziere. Găsitorul ei a dus-o prin urmare acasă, pentru a împlini soarta neiertătoare a oricărei gîşte, în timp ce eu păstrez încă pălăria domnului necunoscut, care şi-a pierdut praznicul de Crăciun.

– Dar n-a publicat nici un anunţ în ziar?

– Nu.

– Atunci cum o să poţi să-l identifici?

– Numai prin deducţiile noastre.

– În legătură cu pălăria lui?

– Exact.

– Glumeşti. Ce poţi să descoperi din aceasta gambeta uzată?

– Uite lupa mea. Îmi cunoşti metodele. Vezi ce poţi să deduci singur în privinţa individului care a purtat-o?

Am luat pălăria ponosită în mînă şi, cu inima îndoită, am întors-o cu faţa-n sus. Era o pălărie neagră obişnuită, de formă rotundă, tare şi uzată în ultimul hal. Căptuşeala fusese de mătase roşie, dar se decolorase destul de tare. Nu purta numele pălărierului, dar, după cum îmi spusese şi Holmes, pe o parte erau mîzgălite iniţialele H.B. Borul pălăriei fusese găurit în două locuri, ca să poată fi prinsă cu un elastic, dar acesta lipsea, în rest era crăpată în mai multe locuri, prăfuită din cale-afară şi plină de pete, deşi părea să se fi făcut unele încercări de a ascunde locurile mai decolorate, înnegrindu-le cu cerneală.

– Nu văd nimic, i-am spus eu înapoindu-i-o.

– Dimpotrivă, Watson, vezi totul. Nu izbuteşti însă să tragi concluzii de pe urma celor văzute. Eşti prea timid ca să ajungi la deducţii personale.

– Atunci spune-mi, te rog, ce poţi tu deduce din această pălărie?

Sherlock Holmes a ridicat-o, a privit-o lung cu acel aer de introspecţie care-l caracteriza.

– E poate mai puţin sugestivă decît a fost mai demult, remarcă el, totuşi unele deducţii apar foarte limpezi şi mai sînt cîteva care au destule şanse de probabilitate. Că omul era de o înaltă factură intelectuală e desigur evident de la început, ca şi faptul că acum doi-trei ani era destul de înstărit, deşi în ultima vreme o duce mai rău. Omul avea un simţ al prevederii, dar acum l-a mai pierdut, lucru care arată o decădere morală, şi acest considerent, îmbinat cu înrăutăţirea situaţiei lui materiale, pare să indice vreo influenţă nefastă la care e

supus – probabil băutura. Asta ar putea să justifice, de asemenea, şi faptul evident că nevastă-sa a încetat să-l mai iubească.

– Dragă Holmes!

– I-a mai rămas totuşi o oarecare decenţă, continuă el neluîndu-mi în seamă dojana. E un om care duce o viaţă sedentară, iese prea puţin, nu e într-o bună formă fizică. E cam între două vîrste, are păr cărunt, şi l-a tuns acum cîteva zile şi şi-l unge cu pomadă. Acestea sînt elementele evidente care se pot deduce din această pălărie. S-ar mai putea, de asemenea, spune că e foarte puţin probabil să aibă iluminat cu gaz aerian în casă.

– Holmes, de bună seamă, glumeşti.

– Cîtuşi de puţin. E posibil oare ca nici măcar acum când ţi-am expus rezultatele cercetărilor mele să nu fii în stare să vezi cum am ajuns la ele?

– Sini desigur din cale-afară de tîmpit, dar trebuie să mărturisesc că nu izbutesc să-ţi urmăresc raţionamentul. De exemplu, cum ai dedus că acest om are înclinaţii intelectuale? Drept răspuns, Holmes îşi trînti pălăria pe cap, iar aceasta îi căzu peste frunte şi se opri numai pe nas.

– E o chestiune de volum şi capacitate, spuse el. Un bărbat cu un creier atât de mare trebuie să aibă ceva în el.

– Dar cu scăpătarea?

– Pălăria asta e veche de trei ani. Cam atunci erau la moda borurile astea răsucite. E o pălărie de cea mai bună calitate, uită-te la panglica de mătase în dungi şi la căptuşeala excelentă. Dacă acest om şi-a putut permite să cumpere o pălărie atât de scumpă acum trei ani şi nu şi-a mai cumpărat alta de atunci încoace, fără doar şi poate că a scăpătat.

– Ei da, asta e desigur destul de clar. Dar cum e cu simţul de prevedere şi cu decăderea morală?

Sherlock Holmes rîse:

– Uite simţ de prevedere, spuse el, punînd degetul pe capsele şi găurelele pentru elasticul de siguranţă. Pălăriile nu se vînd niciodată cu capse dintr-astea, iar dacă cineva le-a comandat în mod special, apoi asta dovedeşte un oarecare simţ al prevederii, de vreme ce s-a deranjat să ia această precauţie împotriva vîntului. Dar întrucît vedem că a rupt elasticul fără să-şi mai bată capul să-l înlocuiască, e evident că posedă mai puţin simţ al prevederii acum decât înainte, dovadă clară a unei delăsări. Pe de altă parte, s-a străduit să ascundă unele pete de pe fetrul pălăriei mînjindu-le cu cerneală, semn sigur că nu şi-a pierdut pe de-a-ntregul decenţa.

– Raţionamentul tău e fără îndoială demn de crezare.

– Elementele următoare, şi anume că e între două vîrste, că a încărunţit, că s-a tuns de curînd şi că-şi dă părul cu pomadă pot fi toate determinate printr-o cercetare atentă a părţii de sus a căptuşelii. Lupa dezvăluie un mare număr de fire de păr tăiate scurt de foarfecile frizerului. Par tare lipicioase şi pe urmă, din toată pălăria, se degajă un miros puternic de pomadă de tei. Observă de asemenea că praful care o acoperă nu este pulberea aceea grăunţoasâ, cenuşie de pe străzi, ci puful bej al prafului menajer care arată că mai tot timpul stă agăţată în cuier acasă. În schimb, urmele de umezeală dinăuntru dovedesc limpede că posesorul acestei pălării asudă din plin, ceea ce exclude posibilitatea de a fi într-o bună formă fizică.

– Dar nevastă-sa, spuneai că nu-l mai iubeşte.

– Păi, pălăria asta nu a mai fost periată de săptămîni întregi. Când te voi vedea şi pe tine, dragul meu Watson, cu praful strîns de o săptămînă pe pălărie şi când nevastă-ta îţi va îngădui să ieşi pe stradă într-un asemenea hal, am să mă tem că şi tu ai avut nenorocirea să pierzi dragostea soţiei.

– Dar poate că-i holtei.
– Nu, pentru că-i aducea gîsca nevesti-si, ca dar pentru împăcare. Nu uita de cartonaşul prins de piciorul pasării.
– Văd că ai gata răspunsuri la toate întrebările. Dar cum dumnezeu ai dedus că nu are iluminat cu gaz aerian?

– O pată de seu sau chiar două pete pot să se ivească întîmplător. Dar cînd vad nu mai puţin decât cinci, pot, fără îndoială, să cred că individul are deseori de-a face cu luminările de seu – probabil urcă seara scările cu pălăria într-o mînă şi cu lumînarea aprinsă în cealaltă. Ei, acum eşti mulţumit?
– Totul e foarte ingenios, i-am răspuns rîzînd, dar întrucît, cum spuneai adineauri nu s-a comis nici o crimă şi nu s-au făcut alte pagube decît o gîscă pierdută totul mi se pare o risipă de energie. Sherlock Holmes era tocmai gata să-mi răspundă, cînd uşa se deschise de perete, şi Peterson, comisionarul, dădu buzna în odaie, aprins la faţă şi uluit la culme.
– Gîsca, domnule Holmes, gîsca! strigă el înecîndu-se.
– Ei, ce-i cu ea? A înviat, a zburat pe fereastra bucătăriei? Holmes se răsuci într-un cot, ca să privească mai bine faţa agitată a lui Peterson.
– Ia uitaţi-vă, domnule. Iată ce i-a găsit nevastă-mea în guşă! Întinse palma, în care ţinea o nestemată albastră, ce arunca văpăi de foc, mai mică puţin decît o fasole, dar de o puritate şi strălucire care o făceau să scînteieze în căuşul palmei, ca un bec electric. Sherlock Holmes se ridică în capul oaselor fluierînd uşor.
– Extraordinar. Peterson, spuse el, asta e o adevărată comoară găsită. Îmi închipui că ştii ce ţii în palmă, nu?
– O piatră preţioasă, domnule. Un giuvaer. Taie în sticlă ca în brînză.
– Nu-i o simplă piatră preţioasă. O piatră preţioasă cu P

mare.

– Nu cumva e Granatul Albastru al contesei de Morcar? am exclamat eu.

– Ba chiar aşa. Îi cunosc mărimea şi forma, dat fiindcă în ultimele zile am citit mereu în ziarul „Times” anunţul dispariţiei lui. E un giuvaer fără seamăn, a cărui valoare nu poate fi stabilită, cu precizie, dar recompensa de o mie de lire, ce a fost oferită, nu reprezintă, fără îndoială, nici măcar a douăzecea parte a preţului său real.

– O mie de lire! Ţine-mă, doamne! strigă comisionarul prăbuşindu-se într-un fotoliu şi uitîndu-se cînd la Holmes, când la mine.

– Asta e doar recompensa, însă am motive să cred că mai există unele considerente sentimentale care ar face-o pe contesă să-şi dea şi jumătate din avere numai să recapete nestemata.

– Dacă nu mă înşel, s-a pierdut la hotelul "Cosmopolitan", am intervenit eu.

– Exact. Acum cinci zile, adică la 22 decembrie, John Horner, un instalator mecanic, a fost acuzat că l-ar fi sustras din caseta de bijuterii a contesei. Dovezile împotriva lui erau atît de puternice încît cazul a fost deferit Curţii cu Juri. Cred ca am aici o relatare a întregii afaceri. Scotoci printre ziare uitîndu-se la data fiecăruia, şi în cele din urmă scoase unul din ele, îl netezi, îl împături şi citi următorul paragraf:

„Furtul de bijuterii de la hotelul «Cosmopolitan».

Instalatorul John Horner, în vîrstă de 26 de ani, a fost arestat sub învinuirea de a fi sustras în ziua de 22 ale lunii curente, din caseta de bijuterii a contesei de Morcar, preţiosul giuvaer cunoscut sub numele de Granatul Albastru. James Ryder, şeful personalului de serviciu din hotel, a depus mărturie în sensul că l-a condus pe Horner în camera de toaletă a contesei de Morcar în ziua când s-

a săvîrşit furtul, ca să lipească o bara de la grătarul căminului, care se rupsese. Rămăsese cîtăva vreme cu Horner, dar apoi fusese chemat la treburi. Întorcîndu-se, a constatat că Horner dispăruse, că biroul fusese forţat şi caseta mică de marochin în care – după cum s-a aflat mai tîrziu – îşi ţinea de obicei contesa preţiosul giuvaer se găsea goala pe măsuţa de toaletă. Ryder a dat imediaţi alarma şi Homer a fost arestat în seara aceleiaşi zile; piatra preţioasă n-a putut fi însă găsită nici asupra lui. Nici la el acasă. Catherine Cusack, camerista contesei, a depus şi ea mărturie, spunînd că a auzit strigătul de spaimă al lui Ryder când a descoperit furtul, s-a repezit în odaie unde a găsit situaţia descrisă de primul martor. Inspectorul Bradstreet din Divizia B a Poliţiei londoneze a depus mărturie cu privire la arestarea lui Horner, care s-a luptat desperat cu poliţia protestînd şi strigînd sus şi tare că e nevinovat. Întrucît s-a mai găsit împotriva prevenitului dovada unei detenţiuni anterioare pentru jaf, magistratul a refuzat sa facă instrucţia sumară a cazului şi l-a deferit Curţii cu Juri. Horner, care a dat semne de emoţie puternică în timpul dezbaterilor, a leşinat la încheierea lor şi a trebuit sa fie scos pe braţe din tribunal".

– Hm! Asta în ceea ce priveşte tribunalul de instrucţie, spuse Holmes gînditor, aruncînd ziarul la o parte. Acum problema de care trebuie să ne ocupăm noi este înlănţuirea evenimentelor pornind de la jefuirea unei casete de bijuterii şi sfîrşind cu guşa unei gîşte din Tottenham Court Road. Vezi tu, Watson, micile noastre deducţii au luat deodată o înfăţişare mult mai importantă şi mult mai puţin nevinovată. Asta e piatra preţioasă, piatra vine din guşa gîştei, iar gîsca vine de la domnul Henry Baker, gentlemanul cu pălăria ponosită şi cu toate celelalte însuşiri cu care te-am plictisit. Aşa ca acum

trebuie să ne punem foarte serios pe treabă, să-l descoperim pe acest gentleman şi să lămurim exact ce rol a jucat el în acest mic mister. Pentru a face acest lucru, trebuie să încercăm mai intîi mijloacele cele mai simple, unul din ele fiind fără îndoială un anunţ publicat în toate ziarele de după-amiază. Dacă acesta da greş, va trebui să recurg la altă metodă.

– Ce vei spune în anunţ?

– Dă-mi te rog un creion şi hîrtiuţa de colo. Ei, acum să vedem: „S-a găsit în colţul străzii Goodge o gîscă şi o pălărie melon de culoare neagră. Domnul Henry Baker le poate căpăta înapoi venind astă-seară la 6,30 în Baker Street la numărul 221B”. Cred că e destul de clar şi concis.

– Chiar foarte. Dar o să-l vadă oare?

– Sînt sigur că cercetează neîncetat gazetele pentru că pierderea suferită e destul de grea pentru un om sărac. A fost fără îndoială atât de speriat de ghinionul pe care l-a avut spărgînd fereastra şi de ivirea lui Peterson, încît nu s-a mai gîndit decât la fugă; dar de atunci trebuie sa fi regretat amarnic pornirea care l-a făcut să scape pasărea din mînă. Şi pe urmă, faptul că i-am menţionat numele, va face ca anunţul sa-i ajungă la urechi, pentru că oricine îl cunoaşte îi va atrage atenţia asupra lui. Ei, uite, Peterson, dă o fugă până la agenţia de publicitate şi cere să se însereze anunţul în ziarele de după-amiază.

– Prea bine, domnule Holmes, şi cu piatra ce facem?

– A, piatra? O păstrez eu, mulţumesc. Şi, ascultă, Peterson, cumpără şi o gîscă la înapoiere şi las-o aici pentru că trebuie sa i-o dăm domnului ăsta în schimbul celei cu care se ospătează acum familia dumitale.

După plecarea comisionarului, Holmes a ridicat piatra în dreptul luminii şi-o privi îndelung.

– Frumoasă bijuterie! spuse el. Ia uită-te cum mai scînteiază şi aruncă văpăi! E bineînţeles un sîmbure şi un

focar de crime, ca toate giuvaerurile de preţ. Sînt momelile favorite ale diavolului. La giuvaerurile mai mari şi mai vechi fiecare faţetă poate să corespundă unui fapt sîngeros. Piatra aceasta însă n-are nici douăzeci de ani vechime. A fost găsită în malul rîului Amoy din sudul Chinei şi e remarcabilă prin aceea că are toate caracteristicile granatului. Numai că în loc să fie roşie ca rubinul, străluceşte în albastru. Deşi atît de tînără ca vîrstă, are încă de pe acum un trecut înspăimîntător. De dragul acestei bucăţi de cărbune cristalizat de zece carate s-au comis până acum două omoruri, o sinucidere, cîteva furturi şi un atentat cu vitriol. Cui i-ar trece prin cap că o jucărie atât de drăguţă poate să fie un asemenea furnizor al spînzurătorilor şi temniţelor? O s-o închid acum în casa de fier şi am să-i scriu două rînduri contesei ca s-o anunţ că piatra se află în posesia noastră.

– Crezi că individul ăsta, Horner, e nevinovat?

– N-am de unde să ştiu.

– Atunci îţi închipui că ăstălalt, Henry Baker, are vreun amestec în această poveste?

– E mult mai probabil, cred, ca Henry Baker să fie absolut nevinovat şi să n-aibă habar că pasărea din braţele lui valora mai mult decît dacă ar fi fost făcută din aur masiv. Amănuntul ăsta însă am să-l stabilesc printr-o probă foarte simplă, dacă vom căpăta vreun răspuns la anunţ.

– Şi până atunci nu poţi face nimic?

– Nimic.

– În cazul ăsta mă duc să-mi termin vizitele pe la pacienţi, dar am să mă întorc deseară la ora pe care ai pomenit-o, pentru că sînt curios să văd cum scoţi la capăt o afacere atât de încîlcită.

– Va fi o plăcere să te revăd. Cinez la şapte. Cred că am la masă un sitar. Apropo, dată fiind ultima întîmplare, poate n-ar fi rău să-i spun doamnei Hudson să-i

cerceteze şi lui guşa.

Fiind reţinut mai mult la un bolnav, m-am înapoiat în Baker Street puţin după şase jumătate. Apropiindu-mă de casa lui Holmes, am văzut un bărbat înalt cu beretă pe cap, cu o redingotă încheiată până sub bărbie, aşteptînd afară în semicercul de lumină aruncat de ferestruica de deasupra uşii. Chiar când soseam eu, s-a deschis uşa şi am fost poftiţi amîndoi în camera lui Holmes.

– Domnul Henry Baker, daca nu mă înşel, spuse acesta ridicîndu-se din fotoliu şi salutîndu-şi musafirul cu aerul degajat şi jovial pe care izbutea să-l adopte cu atîta uşurinţă. Luaţi, vă rog, loc aici lângă foc, domnule Baker. E o seară tare friguroasă şi îmi face impresia că circulaţia dumneavoastră sanguină se împacă mai bine cu căldura verii decât cu gerul. Ah, Watson, ai venit tocmai la timp. Pălăria asta e a dumneavoastră, domnule Baker?

– Da, domnule, fără îndoială e a mea. Era un bărbat voinic, cu umerii rotunzi, cu capul masiv şi o faţă lată, inteligentă, prelungită cu un cioc castaniu, uşor încăruntţit. Roşeaţa uşoară de pe nas şi din obraji, deopotrivă cu tremurul uşor al mîinii lui întinse, mi-au amintit de bănuiala lui Holmes cu privire la năravurile lui. Redingota-i neagră, ieşită de soare, era închisă până sus, gulerul ridicat, iar mîinile îi ieşeau din mîneci, fără a se vedea vreo urmă de manşete sau cămaşă. Vorbea sacadat, alegîndu-şi cu grijă vorbele şi lăsînd în genere impresia unui om învăţat şi citit, dar năpăstuit de soartă.

– Păstrăm de cîteva zile aceste obiecte, spuse Holmes, pentru că ne aşteptam să vedem în ziare vreun anunţ care să ne dea adresa dumneavoastră. Nu înţeleg nici acum de ce n-aţi înserat un anunţ?

Vizitatorul rîse oarecum jenat:

– Şilingii nu se mai îmbulzesc în buzunarul meu ca altădată, spuse el. Nu aveam nici cea mai mică îndoială că banda de bătăuşi care m-au atacat îmi luaseră şi

pălăria şi gîsca. Nu ţineam să mai risipesc şi alţi bani într-o încercare deznădăjduită de a le recăpăta.

– Natural. Dar apropo, pasărea am fost siliţi s-o mîncăm.

– S-o mîncaţi!? Vizitatorul se ridică pe jumătate de pe scaun, tulburat.

– Da, dacă n-am fi mîncat-o, n-ar mai fi fost bună de nimic. Dar presupun că gîsca asta de pe bufet, cam de aceeaşi greutate şi foarte proaspătă, va corespunde tot atît de bine scopului dumneavoastră, nu?

– A, desigur, desigur, răspunse domnul Baker, cu un oftat de uşurare.

– Bineînţeles că mai avem încă penele, picioarele, guşa şi celelalte măruntaie de la pasărea dumneavoastră, aşa că dacă doriţi…

Individul rîse din toată inima.

– Ar putea să-mi servească doar ca suvenir al peripeţiilor prin care am trecut, spuse el, dar în afară de asta, nu prea văd ce-aş putea să fac cu aceste „disjecta membra” ale fostei mele cunoştinţe. Nu domnule, cred că – cu voia dumneavoastră – mă voi mărgini să-mi îndrept atenţia doar asupra pasării minunate pe care o zăresc pe bufet.

Sherlock Holmes îmi aruncă iute o privire ridicînd uşor din umeri.

– Perfect, atunci iată pălăria şi pasărea dumneavoastră, spuse el. Dar, apropo, vă supără dacă vă întreb de unde aţi cumpărat cealaltă gîscă? Mă ocup şi eu niţeluş de crescutul păsărilor şi rareori mi-a fost dat să întîlnesc pasăre mai bine îngrăşată.

– Cu plăcere, domnule, spuse Baker, care se ridicase strecurându-şi sub braţ averea proaspăt recăpătată. Sîntem cîţiva prieteni care frecventăm hanul "Alpha", lângă Muzeu – ziua, ştiţi, stăm chiar la Muzeu. Anul acesta, bunul nostru cîrciumar, Windigate pe nume, a

înfiinţat un club al gîştelor, în cadrul căruia, în schimbul unei sume de cîţiva penny pe săptămînă, aveam să primim fiecare câte o gîscă de Crăciun. Eu mi-am plătit regulat taxa, iar restul faptelor vă sînt cunoscute. Va rămîn foarte îndatorat, domnul meu, pentru că bereta asta nu e potrivită nici pentru vîrsta, nici pentru seriozitatea mea. Ceremonios, dar oarecum ridicol, s-a înclinat solemn în faţa fiecăruia dintre noi şi dus a fost.

– Ei, am terminat şi cu domnul Henry Baker, spuse Holmes după ce închise uşa în urma lui. E absolut sigur că n-are habar de toată afacerea noastră. Ţi-e foame, Watson?

– Nu cine ştie ce.

– Atunci propun sa ne transformam cina într-un supeu şi să batem fierul cât e cald.

– Sînt perfect de acord.

Era un ger năprasnic în seara aceea, aşa că ne-am înfăşurat în mantale şi ne-am pus fulare la gât. Afară, stelele străluceau îngheţate pe un cer fără nori, iar răsuflarea trecătorilor se ridica în aer ca fumul din ţeava pistoalelor. Paşii noştri iuţi şi apăsaţi răsunau pe caldarîm cînd treceam prin cartierul doctorilor, Wimpole Street, Harley Street şi Wigmore Street, pînă ce am intrat pe Oxford Street. Într-un sfert de ceas eram în Bloomsbury, la hanul "Alpha", o cârciumă din colţul unei străzi ce cobora în cartierul Holborn. Holmes a împins uşa hanului şi i-a cerut patronului roşcovan, cu şorţul alb în faţă, să ne dea două halbe de bere, adăugînd:

– Trebuie să aveţi o bere excelentă, dacă o fi tot aşa de bună ca gîştele dumneavoastră.

– Gîştele mele?! omul părea surprins.

– Da, nu-i nici o jumătate de oră de cînd am vorbit cu domnul Henry Baker, membru al clubului gîştelor de la dumneavoastră.

– Aha, înţeleg. Dar ştiţi, domnule, nu sînt gîştele

noastre.

– Serios, dar ale cui?

– Am cumpărat două duzini de la un precupeţ din piaţa Covent Garden.

– Aşa vasăzică! Îi cunosc şi eu pe unii dintre ei. De la care le-ai luat?

– Îl cheamă Breckinridge.

– Da? Pe ăsta nu-l cunosc. Ei, în orice caz, noroc patroane, bem în sănătatea dumitale şi pentru bunul mers al negoţului cu care te îndeletniceşti. Ei, noapte bună! Şi acum, la domnul Breckinridge, continuă el încheindu-şi mantaua, cînd ne aflam din nou în aerul îngheţat de afară. Nu uita, Watson, că deşi la un capăt al acestui fir se află un lucru aşa de banal – o gîscă, de celălalt capăt atîrnă soarta unui om care va căpăta, fără îndoială, şapte ani de muncă silnică, dacă nu-i putem dovedi nevinovăţia. E cu putinţă ca ancheta noastră să nu facă decît să confirme că e vinovat. Dar, în orice caz, avem o linie pe care sa ne ducem cercetările şi pe care poliţia a scăpat-o din vedere. Printr-un noroc nemaipomenit am apucat de acest capăt al firului, aşa că să nu-l lăsăm din mînă, orice s-ar întîmpla. Prin urmare. Direcţia spre sud şi pas alergător!

Am trecut prin Holborn, am coborît pe Endell Street şi printr-o întortochietură de străduţe murdare am ajuns în piaţa Covent Garden. Una din cele mai mari gherete purta firma cu numele Breckinridge; proprietarul, cu o mutră de cal, cu faţa ascuţită şi favoritele îngrijite, dădea o mînâ de ajutor unui vînzător să pună obloanele.

– Bună seara! Cam frig astă-seară, spuse Holmes.

Negustorul dădu din cap şi-i aruncă o privire scrutătoare tovarăşului meu.

– Văd că aţi vîndut toate gîştele, continuă Holmes arătînd spre tarabele de marmură pe care nu mai era marfă.

– Dacă vreţi, vă dau şi cinci sute, mîine dimineaţă.

– N-am făcut nimic.

– Ei, mai sînt vreo cîteva la dugheana cu lampa de gaz aerian.

– Da, numai că pe mine m-a îndreptat la dumneata…

– Cine anume?

– Hangiul de la „Alpha”.

– A, da. I-am trimis vreo două duzini.

– Erau grozave. De unde le-ai căpătat?

Spre marea mea surprindere, întrebarea îl scoase din sărite pe negustor.

– Ascultă, domnule, spuse el dîndu-şi capul pe-o parte şi punîndu-şi mîinile în şold. Unde vrei să ajungi? Haide, haide, ia să dăm cărţile pe faţă.

– Să le dăm. Aş vrea să ştiu cine ţi-a vîndut gîştele pe care le-ai trimis la hanul „Alpha”?

– Ei, bine, n-am să-ţi spun, şi cu asta basta.

– A, n-are mare importanţă, dar nu înţeleg de ce te înfierbînţi şa pentru un fleac?

– Mă înfierbînt! Te-aiîinfierbînta şi dumneata la fel dacă te-ar hărţui atîţia cu aceleaşi întrebări. Cînd dai bani buni pe un lucru bun, cu asta afacerea ar trebui să se sfîrşească. Dar eu nu mai scap de întrebări. „Unde sînt gîştele?”, „Cui i-ai vîndut gîştele?”, „Cât vrei pe gîştele astea?”. S-ar zice că alte gîşte n-au mai fost pe lume, cînd auzi cîtă zarvă se face în jurul lor.

– O fi, numai că eu n-am nici o legătură cu nici unul din cei care te-au necăjit cu întrebările lor, spuse nepăsător Holmes. Dacă nu vrei să-mi spui, pierd un pariu şi-atîta tot. Dar eu sînt gata oricînd să-mi susţin părerile în privinţa păsărilor de curte şi am pus rămăşag pe cinci lire că pasărea pe care am mîncat-o e dintr-o crescătorie de la ţară.

– Ei, bine, atunci ai pierdut banii, pentru că e dintr-o crescătorie de la oraş, îi spuse repezit negustorul.

– Nu se poate.
– Ba se poate.
– Nu cred.
– Nu cumva îţi închipui că te pricepi la păsări mai bine decît mine, care tot cu ele am avut de-a face de când eram băiat de prăvălie? Ascultă ce-ţi spun, toate păsările care le-am trimis la „Alpha" erau crescute la oraş.
– Asta n-am s-o cred nici în ruptul capului.
– Faci prinsoare, atunci?
– Înseamnă să-ţi iau banii de pomană, pentru că ştiu bine că am dreptate. Dar în orice caz, te ţin rămăşag o liră, doar aşa ca să te învăţ minte să nu te mai încăpăţînezi altădată.
Precupeţul rînji mulţumit.
– Bill, ia dă-mi condicile, strigă el.
Băieţelul aduse un registru mai subţirel şi altul mai mare şi soios punîndu-le pe amîndouă sub lampa atîrnată în vitrină.
– Ei, acum, domnule Căpăţînă, spuse negustorul, credeam că am isprăvit gîştele, dar pînă în două minute o să-ţi dai seama că mai am una în prăvălie. Vezi condica asta?
– Ei, ce-i cu ea?
– Asta e lista acelora de la care cumpăr. Înţelegi? Ei bine, aici pe pagina asta sînt furnizorii de la ţară şi după numele lor scriu numărul contului din registrul cei mare. Ei, hai să vedem acum. Uite pagina asta de dincoace scrisă cu cerneală roşie. Aici am furnizorii de la oraş. Ia priveşte al treilea nume de aici. Citeşte-mi-l tare.
– Doamna Oakshott de pe Brixton Road 117, citi Holmes, şi apoi cifra 249.
– Întocmai. Şi, acum sa căutam cifra asta în registrul de intrări şi ieşiri.
Holmes întoarse foile la pagina indicată, Iată: "Doamna Oakshott, Brixton Road 117, furnizoare de ouă şi păsări

de curte".

– Ei, ia vezi. Care e ultima înregistrare?

– "22 decembrie, 24 de gîşte la preţul de 7 şilingi şi 6 penny bucata".

– Chiar aşa. Ei, asta-i. Şi dedesubt ce scrie?

– "Vîndute domnului Windigate de la «Alpha» cu 12 şilingi bucata".

– Ei. Ce mai ai de spus?

Sherlock Holmes făcu o mutră tare amărîtă. Scoase o monedă de o liră din buzunar şi o aruncă pe tejghea, îndepărtîndu-se cu aerul omului care nu-şi poate exprima în vorbe dezgustul. După cîţiva metri se opri sub un felinar şi rîse fără zgomot, dar din toată inima, aşa cum făcea întotdeauna.

– Ei, de câte ori vei vedea un om cu favoriţi potriviţi în felul ăsta şi cu batista roz atîrnîndu-i din buzunar, să ştii că întotdeauna îl poţi trage de limbă printr-un rămăşag, spuse Holmes. Ba mai mult, aş zice chiar că dacă i-aş fi pus un teanc de o sută de lire în faţă, nu mi-ar fi dat informaţii mai complete decât am putut scoate de la el făcîndu-l să creadă că mă bate la un rămăşag. Ei bine, Watson, cred că ne apropiem de sfîrşitul anchetei noastre şi singurul punct care mai rămîne de stabilit este dacă e mai bine să mergem la această doamnă Oakshott chiar în seara asta sau să ne rezervăm plăcerea pentru mîine? E limpede din ceea ce ne-a spus ţîfnosul ăsta că afacerea i-a mai pus pe jăratic şi pe alţii şi eu aş crede că...

Dar părerile i-au fost brusc întrerupte de o hărmălaie cumplită ce venea de la prăvălia pe care tocmai o părăsisem. Întorcîndu-ne am dat cu ochii de un individ prăpădit, cu o faţă de şobolan, ce se proţăpise în mijlocul cercului de lumină galbena răspîndită de lampa ce se legăna în geamul prăvăliei, în timp ce Breckinridge, negustorul, stătea în prag ameninţîndu-l fioros cu pumnii pe bietul omuleţ.

– Mi s-a făcut lehamite de dumneata şi de gîştele dumitale, strigă el. De v-aţi duce dracului cu toţii! Dacă mai vii să-mi baţi capul cu prostiile dumitale, am să asmuţ cîinele asupră-ţi. Ad-o aici pe madam Oakshott şi am să stau de vorbă cu ea, dar ce amestec ai dumneata? Ce, de la dumneata am cumpărat eu gîştele?

– Nu, dar oricum, una era a mea, se scînci omuleţul.

– Ei bine atunci cere-o lui madam Oakshott.

– Dar ea mi-a spus să ţi-o cer dumitale.

– Mă rog, din partea mea, n-ai decît să i-o ceri şi regelui Prusiei, că eu unul m-am săturat pînă-n gît. Cară-te de aici! Se repezi furios înainte şi cel cu întrebările dispăru îndată în întuneric.

– Ha, asta poate să ne scutească de o vizită la casa din Brixton Road, şopti Holmes. Haide cu mine să vedem ce putem scoate de la individul ăsta.

Mergînd cu paşi mari printre grupurile de oameni care se răsfiraseră căscînd gura pe la dughenele luminate, tovarăşul meu îl ajunse repede pe omuleţ şi-l bătu pe umăr. Acesta se răsuci speriat pe călcîie şi la lumina felinarului am putut vedea că se făcuse alb ca varul la faţă.

– Cine eşti dumneata? Ce vrei? întrebă el cu tremur în glas.

– Te rog să mă ierţi, spuse Holmes cu glas blajin, dar mi-a fost cu neputinţă sa nu aud din întîmplare întrebările pe care le ai pus chiar adineauri neguţătorului. Cred că ţi-aş putea ajuta.

– Dumneata? Dar cine eşti dumneata? De unde ai putea să ai habar de toată tărăşenia asta?

– Mă numesc Sherlock Holmes. Treaba mea este să am habar de lucruri de care n-au alţii.

– Dar de data asta nu poţi sa ştii nimic, de bună-seamă?

– Iartă-mă, te rog, dar ştiu totul. Dumneata te

străduieşti să dai de urma unor gîşte care au fost vîndute de doamna Oakshott din Brixton Road unui negustor numit Breckinridge şi pe care acesta, la rîndul lui, le-a vîndut domnului Windigate de la hanul „Alpha”, care le-a vîndut mai departe membrilor clubului său, printre care şi domnului Henry Baker.

– Vai, domnule, atunci sînteţi chiar omul pe care ţineam să-l cunosc, strigă stupitura fără să-şi poată stăpîni tremurul mâinilor întinse. Nici nu vă pot spune cât de mult mă interesează această chestiune. Sherlock Holmes strigă o birjă care trecea tocmai pe acolo.

– În cazul acesta, ar fi mai bine să stăm de vorbă în tihnă, colea într-o odăiţă bună, decât în piaţa aceasta în care suflă vîntul ca-n plin cîmp, spuse el. Dar, spune-mi te rog înainte de a merge mai departe, pe cine am plăcerea să ajut?

Omul şovăi o clipă şi apoi răspunse cu privirile piezişe:

– Numele meu e John Robinson.

– A nu, vreau numele adevărat, spuse Holmes, mieros. E întotdeauna foarte neplăcut să ai de-a face cu cineva care se ascunde sub un nume fals.

Obrajii albi ai necunoscutului se îmbujorară: Ei bine, atunci numele meu adevărat este James Ryder.

– Întocmai. Eşti şeful personalului de serviciu de la hotelul „Cosmopolitan”. Urcă, te rog, în birjă şi curînd voi putea să-ţi spun tot ce doreşti să afli.

Omuleţul stătu locului uitîndu-se cînd la unul cînd la celălalt cu ochii plini pe jumătate de spaimă şi pe jumătate de nădejde, ca unul ce nu e sigur dacă e gata să-i pună dumnezeu mîna în cap sau să se prăbuşească în prăpastie. Apoi se urcă în birjă şi peste o jumătate de oră ne aflam iar în salonaşul din Baker Street. Pe drum n-am schimbat nici o vorbă, dar respiraţia agitată şi prelungă a noului nostru tovarăş, precum şi mîinile lui care se încleştau şi se descleştau nervos, vorbeau

lămurit despre încordarea pradă căreia era.

– Iată-ne ajunşi! spuse Holmes vesel când am intrat unul după altul în camera lui. Focul e foarte binevenit pe o vreme ca asta. S-ar zice că ţi-e frig. Domnule Ryder, ia te rog loc în fotoliul de paie. Îmi pun doar papucii şi pe urmă lămurim povestea asta a dumitale. Ei, acum e gata! Vrei sa ştii ce s-a intîmplat cu gîştele alea?

– Da, domnule.

– Sau poate mai degrabă cu gîsca aceea. Bănuiesc că doar una singură te interesa – una albă, cu o dungă neagră pe coadă.

Ryder tremura de emoţie.

– Ooo, domnule! strigă el. Poţi să-mi spui unde a ajuns?

– Aici.

– Aici?

– Da. Şi s-a dovedit o pasăre cu adevărat măiastră. Nici nu mă mir că te interesează atît de mult. A făcut un ou după ce a murit — cel mai frumos, cel mai strălucitor ouşor albastru ce s-a văzut vreodată. Îl am aici în muzeul meu.

Vizitatorul nostru se ridică, se clătină pe picioare apucîndu-se cu mîna de marginea căminului ca să nu cadă. Holmes descuie casa de fier şi îi arătă Granatul Albastru care licărea ca o stea cu mii de raze reci şi scînteietoare. Ryder stătea ţintă, cu faţa încremenită, neştiind dacă trebuie să recunoască giuvaerul sau să se lepede de el.

– Acum, Ryder, jocul s-a sfîrşit, spuse Holmes liniştit. Ţine-te bine, omule, că altfel cazi în foc. Watson, ajută-l să s-aşeze din nou în fotoliu. N-are destulă tărie de caracter ca să facă o nelegiuire fără să se teamă de urmări. Dă-i un strop de rachiu. Aşa! Ei, acum mai arata şi el a om. Ce prăpădit e, zău aşa!

O clipă i se muiaseră de tot picioarele şi era cît pe-aci să cadă, dar rachiul îi mai aduse puţin sînge în obraji, aşa

ca acum stătea şi-l privea speriat pe acuzatorul său.

– Am toate inelele lanţului în mîini şi toate dovezile de care aş putea să am nevoie, aşa că n-a rămas să-mi spui decât cîteva lucruri. Totuşi, aceste cîteva lucruri ar fi bine să le lămurim pentru a completa dosarul. Ryder, auziseşi desigur de această piatră preţioasă a contesei de Morcar, nu?

– Catherine Cusack mi-a vorbit de ea, spuse el cu glasul spart.

– Înţeleg, camerista contesei. Şi fără îndoială ispita îmbogăţirii neaşteptate şi atât de uşoară a fost prea mare pentru tine; dar ţi-ai ales mijloacele fără pic de scrupul. Se pare Ryder că sub înfăţişarea ta se ascunde un mare ticălos. O să ajungi rău. Ştiai că acest individ Horner, instalatorul, mai fusese implicat într-o afacere de felul ăsta şi că bănuielile ar putea să cadă mai uşor asupra lui. Ce-ai făcut atunci? Ai făcut o stricăciune în camera contesei – cu ajutorul complicei tale Catherine Cusack – şi ai aranjat în aşa fel ca să fie tocmai el chemat pentru reparaţie. Şi pe urmă, după plecarea lui, ai prădat caseta cu bijuterii ai dat alarma şi-ai pus să-l aresteze pe acest nenorocit. Pe urmă ai…

Ryder s-a aruncat deodată pe covor ia picioarele lui Holmes cuprinzîndu-i genunchii cu braţele.

– Pentru numele lui dumnezeu, fie-vă milă! Gîndiţi-vă la tatăl meu, la mama. Li s-ar frînge inima de jale dacă ar afla. În viaţa mea n-am păcătuit, n-am mai făcut vreun lucru râu! Şi nici n-am să mai fac. O jur, jur pe Evanghelie! Nu mă daţi pe mîna justiţiei! Vă rog! Vă rog ca pe dumnezeu...

– Întoarce-te la locul tău! spuse Holmes sever. Foarte uşor să te umileşti acum la picioarele mele, să te tîrăşti în genunchi, dar nici nu ţi-a păsat de bietul Horner care a fost adus în boxa acuzaţilor pentru o crimă cu care n-avea nici în clin nici în mînecă.

– Am să fug, domnule Holmes. Am să plec din ţară şi atunci va cădea şi acuzaţia împotriva lui.

– Hm! Mai vorbim noi despre asta. Dar acum ne spui exact ce s-a petrecut după aceea. Cum a ajuns piatra în guşa gîştei şi cum a ajuns gîsca pe piaţă. Spune-ne adevărul pentru că de aceasta atîrnă singura speranţă de scăpare pe care o mai poţi avea.

– Am să vă spun exact cum s-a întîmplat domnule Holmes, grăi Ryder umezindu-şi buzele fripte. Cînd a fost arestat Horner, mi s-a părut că cel mai bine ar fi să plec de îndată cu giuvaerul pentru ca nu ştiam când şi cum i-ar putea da în gînd poliţiei să mă perchiziţioneze şi să-mi scotocească prin cameră. În hotel nu se afla nici o ascunzătoare sigura. Alunci am ieşit ca şi cum aş fi avut vreo treabă şi m-am îndreptat spre casa surorii mele. Ea e căsătorită cu un oarecare Oakshott, stă pe Brixton Road şi se îndeletniceşte cu îngrăşatul păsărilor pentru piaţa. Până am ajuns acolo mi se părea că fiecare om pe care-l întîlnesc e poliţist sau detectiv şi cu toate că era o seara friguroasă,îmi şiroiau sudorile pe faţă până am ajuns în Brixton Road. Sora mea m-a întrebat ce-i cu mine de ce sînt aşa de palid? Dar i-am spus că eram tulburat din pricina furtului de bijuterii de la hotel. Pe urmă m-am dus în curtea din dos şi am fumat o pipă întrebîndu-mă ce ar fi fost mai bine sa fac? Am avut pe vremuri un prieten numit Maudsley, care a ajuns rău de tot şi care de curînd terminase de ispăşit o pedeapsă la Pentenville. Ne-am întîlnit într-o zi şi, vorbind despre obiceiurile hoţilor, mi-a spus cum fac ei ca să scape de lucruri de furat. Ştiam că el o să-mi fie credincios pentru că eu îi cunoşteam unele taine, aşa că m-am hotărît să mă duc drept la el la Kilburn şi să mă destăinuiesc lui. Avea să mă înveţe el cum să prefac piatra în bani. Dar cum puteam să ajung la el fără primejdie? M-am gîndit la chinurile prin care trecusem venind de la hotel. În orice

moment puteam fi arestat şi percheziţionat – şi piatra colea în buzunarul de la vestă. Cum îmi frămîntam aşa creierii sprijinit de zid şi privind la gîştele care se legănau pe lîngă mine, mi-a venit deodată ideea care m-a învăţat cum aş putea să-i întrec şi pe cei mai isteţi detectivi de pe lumea asta. Soră-mea îmi spusese cu cîteva săptămîni mai înainte că pot să-mi aleg gîsca cea mai grasă ca dar de Crăciun şi ştiam că-şi ţine întotdeauna făgăduiala. Aveam să-mi iau gîsca acum şi să duc în ea nestemata până la Kilburn. În fundul curţii era un mic şopron şi am mînat una dintre orătănii până acolo, una mai mare şi mai frumoasă, cu o dungă neagră pe coadă. Am prins-o, i-am căscat ciocul cu de-a sila şi i-am înfundat piatra pe gît cu degetul, cît mai adînc am putut. Pasărea era să se înece, dar pe urmă am simţit piatra coborând pe gîtlej în jos până în guşă. Numai că biata pasăre a dat din aripi şi s-a zbătut atâta încît soră-mea a ieşit din casă să vadă ce s-a întîmplat. Cînd m-am întors să vorbesc cu ea, blestemata mi-a scăpat şi a fugit bătînd din aripi, amesteeîndu-se cu celelalte orătănii. „Ce naiba făceai cu gîsca aia, Jem?” – m-a întrebat soră-mea. „Deh – i-am răspuns eu – ziceai că-mi dai una de Crăciun şi voiam să văd care e mai grasă”. „A – zice ea – pe a ta am şi pus-o deoparte. Aşa îi şi zicem: gîsca lui Jem. E aia mare albă de acolo. Sînt douăzeci şi şase cu totul, care va să zică, una pentru tine, una pentru noi şi două duzini pentru piaţă”. „Mulţumesc, Maggie, – îi zic – dar dacă ţi-e tot una, mi-ar place mai mult s-o iau pe asta care o aveam adineaori în mînă. "Dar ailaltă trage mult mai mult la cîntar – spuse ea – am îngrăşat-o anume pentru tine”. „Nu-i nimic, o vreau pe astălaltă – zic – şi-o s-o iau chiar acum”. „Mă rog., cum pofteşti – zise ea cam bosumflată – Atunci pe care o vrei?” „Aia albă cu o dungă pe coadă, din mijlocul cîrdului!’... Prea bine – zice – tai-o şi ia-o cu tine!”

„Ei bine, domnule Holmes, am făcut întocmai cum mi-a zis şi am dus pasărea până la Kilburn. I-am spus prietenului meu ce făcusem, pentru că era un om căruia nu te sfieşti să-i spui un lucru ca ăsta. Era să moară de rîs. Pe urmă am luat noi un cuţit şi am tăiat guşa gîşt'ei. Cînd colo, să mor nu alta nici urmă de piatră nu era şi atunci am înţeles că s-a făcut vreo greşeală îngrozitoare. Am lăsat baltă pasărea, m-am întors în goană la soră-mea şi m-am repezit drept în curtea din dos. Cînd colo, ce să vezi, nu mai era nici o pasăre. „Unde sînt păsările, Maggie?” – am strigat eu. „La precupeţ în piaţă”. „La care anume?". „Breckinridge din Covent Garden". Dar ce, mai era una cu coadă vărgată, am întrebat eu, ca aia pe care am ales-o eu?” „Da, Jem erau două cu coadă vărgată şi niciodată nu le-am putut deosebi una de alta”.

„Ei bine, va închipuiţi că atunci mi s-a luminat mintea şi am alergat cât m-au ţinut picioarele până la individul ăsta, Breckinridge, dar el le vînduse pe toate o dată şi n-a vrut să-mi spună cât de cât cui le-a dat. L-aţi auzit şi dumneavoastră astă-seară. Ei bine, întotdeauna mi-a răspuns la fel. Soră-mea crede că am început să-mi pierd minţile. Uneori aşa ma tem şi eu. Şi acum, acum sînt şi eu înfierat ca un hoţ, fără măcar să mă fi atins de bogăţia pentru care mi-am vîndut sufletul diavolului. Doamne, fie-ţi milă! Fie-ţi milă, doamne! Izbucni în hohote de plîns, cu faţa îngropată în mîini.

Urmă apoi o tăcere lungă, întreruptă doar de răsuflarea lui greoaie şi de Sherlock Holmes care bătea darabana cu degetele pe marginea mesei. Pe urmă prietenul meu s-a ridicat şi a deschis larg uşa.

– Ieşi afară! i-a spus el.

– Cum, domnule? Oo, cerul să vă binecuvinteze I

– Fără vorbă! Ieşi afară!

De alte vorbe nici n-a mai fost nevoie. Ryder a dat buzna afară, s-a auzit un tropot grăbit pe scări, o uşă

trîntită, şi răpăiala paşiilor lui gonind pe stradă.

– La urma urmei, Watson spuse Holmes, întinzînd mîna după luleaua lui de lut, nu sînt ţinut câtuşi de puţin să împlinesc lipsurile poliţiei. Dacă Horner s-ar afla în primejdie ar fi cu totul altceva. Dar individul ăsta nu va depune mărturie împotriva lui şi atunci procesul se va închide cu siguranţă. Presupun că ascund într-adevăr o fărădelege, dar se prea poate ca prin asta să salvez un suflet. Individul ăsta nu va mai păcătui în viaţa lui. Spaima prin care a trecut l-a vindecat pe veci. Dacă-l trimit acum la închisoare, îl fac ocnaş pe viaţă. Şi apoi, zilele astea sînt sărbătorile iertării. Norocul ne-a scos în cale o problemă unica şi tare ciudată, şi răsplata pe care o aduce e însăşi rezolvarea ei. Dacă vrei să fii aşa de amabil, doctore, să suni clopoţelul, o să ne apucăm de o altă cercetare, în care elementul esenţial va fi tot o pasăre.

(Tradus din limba engleză de
ANDREI BANTAŞ)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii <i oficiile poştale.

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LEU